

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

Rozvoj hudebního cítění u dětí v MŠ pomocí vybraných hudebních aktivit

Vedoucí práce: Mgr. Karel Ochozka

Vypracovala: Iva Filipová

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: 3.

2018

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze IS STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum:

.....
Podpis studenta

Děkuji vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Karlu Ochozkovi za skvělý nápad vytvoření teoretické práce na téma Rozvoj hudebního cítění dětí v MŠ pomocí vybraných hudebních aktivit, ve které jsou popsány vybrané praktické hudební aktivity, které mohou sloužit k rozvoji hudebního cítění u dětí v MŠ. Také mu děkuji za trpělivost, cenné rady a za odborné vedení.

Dále bych chtěla poděkovat mé rodině, mému přítelovi a všem přátelům za trpělivost a psychickou podporu při psaní mé práce. Paním učitelkám z mateřské školy ve Vodňanech za poskytnutí odborné literatury. Děkuji mé babičce Janě Filipové, která i ve svém pokročilém věku mi pomohla s korekturou práce.

Obsah

Úvod	5
1 Co je to hudba	7
1.1 Rytmus	7
1.1.2. Rozvoj rytmického cítění.....	8
1.2 Melodie a harmonie	9
1.3 Tempo	10
1.4 Barva a dynamika	10
1.5 Zvuk, tón, nota, notová osnova.....	11
2 Hudební vývoj dítěte	12
2.1 Determinanty hudebního vývoje člověka	12
2.2 Specifikace etap hudebního vývoje podle Holase.....	14
3 Motivace.....	16
4 Vybrané hudební výchovné metody.....	17
5 Tělo jako hudební nástroj.....	18
6 Hudební nástroje pro děti v MŠ	19
6.1 Orffovy hudební nástroje.....	23
7 Hudební aktivity	24
7.1 Hra na hudební nástroj.....	24
7.2 Poslech.....	24
7.3 Zpěv	25
7.4 Pohyb	26
8 Výběr správné písně	28
9 Vybrané písně a práce s nimi	29
Závěr.....	36
Použité zdroje.....	38
Abstrakt	69
Abstract	70

Úvod

Téma své bakalářské práce jsem si vybrala na základě své povinné praxe v rámci studijního oboru Pedagogika volného času na Teologické fakultě. Tuto praxi jsem absolvovala ve druhém ročníku. Docházela jsem do mateřské školy ve Vodňanech. Inspirací mi byla paní učitelka, která pomocí hudebních aktivit s dětmi velmi často pracovala. Při této praxi jsem si mohla vyzkoušet použít získané poznatky z mnoha předmětů, jako je například Pedagogika volného času, Didaktika nebo Hudební teorie. Při mé povinné praxi jsem si uvědomila, že hudba je velkou součástí lidského života a člověka doprovází celým jeho životem. Je tedy i nedílnou součástí života dětí v mateřských školách. Je proto velmi důležité, děti hudebně rozvíjet a podporovat je v jejich hudebních schopnostech a dovednostech. Právě z mateřských škol si děti často odnášejí nechuť ke zpívání. Často se děti bojí a stydí zpívat. Důvodem je, že jsou přesvědčeny o tom, že neumějí zpívat a mají takzvaný „hudební hluch“. Děti o těchto faktech jsou přesvědčovány až už ze stran rodičů, tak ze stran pedagogů v mateřských školách. Právě předškolní věk je vhodný čas, kdy v dětech rozvinout hudební citění. V mateřských školách (MŠ) je více prostoru a času na rozvíjení hudebních schopností a dovedností dětí.¹

Cílem bakalářské práce je teoreticky popsat vybrané aspekty hudebního rozvoje u dětí v předškolním věku a jejich následná aplikace při konkrétních hudebních aktivitách. Výsledkem by měla být „elementární příručka“, do které budou moci nahlédnout pedagogové, kteří pracují v mateřských školách. Mohou zde naléznout náměty a inspirace, jak pracovat s hudbou a s dětmi v předškolním věku.

V mé bakalářské práci se věnuji konkrétním hudebním aktivitám, nástrojům a písním, které lze při práci s dětmi v mateřských školách využít. Písně byly vybrány s ohledem na věk a psychologický vývoj dětí. Všechny hudební ukázky jsou doplněny o notový a textový zápis. Spíše jsem se věnovala písním, které nejsou tolik známé. Pro lepší představivost je popis hudebních nástrojů doplněn o jejich obrázky.

První kapitola bude věnována obecné části. Budu se zde zabývat tím, co je to hudba a jejími prvky, jako je rytmus, melodie a harmonie nebo barva. Část této kapitoly popisuje co je to zvuk, tón, nota a notová osnova. Nalezneme zde i příklady druhů not pomocí obrázku.

¹ HOLAS, M. *Hudební pedagogika*, s. 40-43.

Ve druhé kapitole se budu věnovat hudebnímu vývoji dítěte. V této kapitole zmíním, co jsou to hudební vlohy, hudební dovednosti a hudební schopnosti.

Třetí kapitola se bude zabývat pojmem motivace. Co to motivace je, jak s ní pracovat. Tato kapitola je zde zařazena z důvodu, že motivace je často opomíjenou součástí vyučování. Pedagogové často zapomínají děti motivovat, nebo je často motivují špatnou formou.²

V dalších kapitolách budu popisovat konkrétní vybrané výchovné hudební metody. Mezi tyto metody například patří metoda slovní nebo metoda názorně demonstrační. Dále se budu věnovat jak využít tělo jako hudební nástroj. Představím vhodné hudební nástroje pro děti předškolního věku, které jdou doplněny o obrázky v přílohách. Kapitola číslo sedm bude pojednávat o hudebních aktivitách. Nalezneme zde například kapitoly, ve kterých se věnují zpěvu nebo pohybu a jak s těmito kategoriemi pracovat. V kapitole číslo osm budeme moci nalézt, jak správně vybrat píseň, která bude vhodná pro danou věkovou kategorii. Často se nejen v mateřských školách stává, že paní učitelka vybere nevhodnou píseň. Ta je poté pro děti příliš náročná a ony se jí nemohou naučit.

V poslední kapitole se věnují konkrétním písním a jak s nimi pracovat. Tato kapitola může sloužit jako inspirace pro ostatní pedagogiky, Kapitola je také doplněna o noty a text k jednotlivým písním.

K vypracování této práce mě velice inspirovala autorka mnoha knih o hudbě Alena Tichá a její kniha „Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let. Dále navazují na autory jako je například Marie Tichá: „Hudební činnosti v předškolním vzdělávání“, John Powell: „Jak funguje hudba: průvodce posluchače vědou a psychologii krásných zvuků“ nebo Věra Grigerová: „Všeobecná hudební nauka.“

² Srov. HOLAS, M. *Psychologie hudby v profesionální hudební výchově*, s. 87-92.

1 Co je to hudba

Hudba je souhrn různých zvuků. Základními prvky hudby je rytmus, melodie, harmonie a barva. Neméně důležitá je také dynamika, tempo a vhodný výběr hudebních nástrojů. Podle těchto základních prvků můžeme určovat kvalitu hudby. Co kvalitní hudba je a co kvalitní hudba není je velmi těžké určit. Toto posuzování kvality je subjektivním názorem. Každý máme rád něco jiného, každý v hudbě hledáme něco jiného. Záleží tedy na našem vkusu. Tento fakt je velmi důležité si uvědomit při výběru písní pro děti. Vybrat správnou a zajímavou píseň, vhodnou pro malé děti není až tak jednoduché.³

Jedna z úloh hudby je vyvolat v člověku různé pocity. Jedna a ta samá hudba může u někoho vyvolat radost, naopak u někoho jiného může vyvolat smutek. V dnešní době nalezneme mnoho definic hudby. Pro ilustraci uvedu v dalších kapitolách některé z nich.

Říká se, že hudba vznikla díky napodobování přírodních zvuků, například zpěvu ptáků. Dalším tvrzením je, že hudba vznikla jako doprovod při společné práci. A to kvůli tomu, aby bylo udržováno pracovní tempo. Díky čemu přesně hudba vznikla, se můžeme dohadovat. Ale co můžeme říci s jistotou je, že se hudba neustále vyvíjí.⁴

1.1 Rytmus

Rytmus si můžeme popsat jako střídání dlouhých a krátkých not. Délku noty poznáme podle toho, jak je zapsána v notovém zápisu. Nejdelší notu, kterou můžeme najít v dětských písních je nota celá. Je zapisována s prázdnou „hlavičkou“ a bez „nožičky“. Další je nota půlová. Tato nota má také prázdnou „hlavičku“, ale od noty celé se liší tím, že má navíc nožičku. Na řadě je nota čtvrt'ová. Tato nota má vybarvenou „hlavičku“ a má i „nožičku“. Po ní následuje nota osminová. U této noty nalezneme navíc oproti notě čtvrt'ové ještě praporek.⁵

Když mluvíme o rytmu, většinou každý z nás tímto slovem myslí uskupení tří věcí: Tempo, metrum a rytmus. Tempo můžeme nahradit slovem puls. Tempo, stejně jako puls nám

³ Srov. POWELL, J. *Jak funguje hudba: průvodce posluchače vědou a psychologii krásných zvuků*, s. 11-19.

⁴ Srov. KINDERSLEY, D. *Hudba: kompletní obrazové dějiny*, s. 18-21.

⁵ Srov. GRIGOVÁ, V. *Všeobecná hudební nauka*, s. 12.

určuje, kolikrát za minutu si tleskneme do rytmu. Metrum nám určuje, které tlesknutí z tempa, bude mít větší důraz.⁶

Rytmus je pravidelné střídání zvuků. Rytmus je všude kolem nás. Každá hudba má svůj rytmus, každé slovo má svůj rytmus, dokonce i příroda a neživé věci kolem nás mají svůj rytmus. Rytmus je pro nás velmi důležitý. Proto prvním logopedickým cvičením u dětí bývá právě cvičení, ve kterém hlavní roli hraje rytmus. Děti s jakoukoliv vadou výslovnosti mají potíže s rozlišováním rytmu. Nejjednodušším cvičením, které můžeme využít v mateřské škole při jeho procvičování s dětmi, je vytleskávání slov po slabikách nebo rozlišování dlouhého a krátkého tónu. Když dítě správně vytleská slovo po slabikách, víme, že dokáže vnímat rytmus. „*Ve světě hudby je rytmus pokládán za základní výrazový a formotvorný prvek.*“⁷

„*Hudba vždy sestává z proudu zvuků v určeném čase a slovem rytmus myslíme organizaci načasování a hlasitosti těchto zvuků. I toto slovo ale slouží jako šikovné obecné označení.*“⁸

Rytmizace a rytmické slabiky

Rytmizace je jednou ze schopností, pomocí které vnímáme a reprodukuje rytmus. Rytmické slabiky jsou vhodnou pomůckou pro děti, jak poznat rytmickou hodnotu not dané písni. Mnoho dětí si nedokáže podle notového zápisu představit reálnou délku not. Jedná se především o děti předškolního věku, v pozdějším věku se jedná především o děti, které nehrají na žádný hudební nástroj.

1.1.2. Rozvoj rytmického citění

Mezi nejznámější a nejjednodušší aktivity, které podporují rozvoj rytmického citění je „Hra na ozvěnu“. Spočívá na principu, kdy paní učitelka dětem zahraje nějaký rytmus a ony ho musí zopakovat. Složitost rytmu musí být vhodná pro děti daného věku. Můžeme využít více variant. Můžeme zapojit všechny děti najednou. Další variantou je, že každé dítě hraje postupně. Složitější varianta je, že každému z dětí paní učitelka předvede jiný rytmus a ono ho poté musí zopakovat. Tato varianta je vhodnější pro starší děti v mateřských školách.

⁶ Srov. POWELL, J. *Jak funguje hudba: průvodce posluchače vědou a psychologii krásných zvuků*, s. 30-35.

⁷ VYSLOUŽIL, J. *Hudební slovník pro každého*, s. 254.

⁸ POWELL, J. *Jak funguje hudba: průvodce posluchače vědou a psychologii krásných zvuků*, s. 166.

S dětmi si také můžeme roli vyměnit. Jedno z dětí předvede nějaký rytmus a pedagog ho dohromady s dětmi zopakuje. Děti se rády aspoň na chvíli stávají paní učitelkou nebo panem učitelem. Připadají si, že mají nějakou důležitou úlohu. Musíme však brát ohled na děti, které jsou více stydlivé a nerady něco předvádějí před ostatními. Neměli bychom je do této aktivity nutit. Když děti budeme nutit do aktivit, které dělat nechtějí, mohou v sobě vytvořit takzvaný „blok“ a v průběhu svého dospívání, v horším případě v průběhu celého svého života, nebudou chtít podobné aktivity dělat.⁹

Nemusíme vždy používat při hře na ozvěnu pouze hudební nástroje. Můžeme využít i části svého těla. Děti mohou tleskat, dupat, houkat. Záleží jen na jejich kreativitě.

Další zábavnou formou, kterou můžeme podpořit rozvoj rytmického cítění je poznávání písně na základě vytukání jejího rytmu. Důležité u této aktivity je, aby všechny děti vytukávanou píseň znaly. Opět můžeme roli pedagoga přenechat nějakému z dětí, které vytuká svoji oblíbenou píseň.

1.2 Melodie a harmonie

V rytmu se zabýváme délkou not, v případě melodie se zabýváme výškou tónů. Melodie patří k základním prvkům hudby. Když mluvíme o melodii, máme na mysli uspořádání celé řady různých tónů, které mají různé výšky a různé rytmy.

Pro děti je dobré vybírat písně různých melodií. Náš výběr by měl být různorodý. Měli bychom střídát durové i mollové melodické struktury písně. Děti v mateřských školách preferují písně s veselou a hravou melodií. Na tento fakt bychom neměli při výběru písně zapomínat.¹⁰

Každá melodie má svůj řád. Nejedná se tedy pouze o nahodilé tóny, ale skrývá v sobě jakousi logiku. Tóny musejí mít svou strukturu a uspořádání. Tato logika v uspořádání tónu způsobuje to, že melodie je zajímavá a pro poslech velmi příjemná. Melodie se také označuje jako horizontální prvek hudby

Z běžného života známe slovo harmonie se spojením například harmonický vztah. Jak jistě víme co je harmonické, to je pěkné a pro nás příznivé. Harmonie v hudebním oboru

⁹ Srov. HOLAS, M. *Hudební pedagogika*, s. 40-43.

¹⁰ Srov. LIŠKOVÁ, M. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání*, s. 142-143.

znamená soulad a souznění vztahů mezi tóny. Stejně jako melodie i harmonie patří mezi základní prvky hudby. Harmonie se také označuje jako vertikální prvek hudby.

1.3 Tempo

Tempo nám udává, jak rychle danou skladbu hrajeme. Každá skladba má své určité tempo, které můžeme najít zapsáno v notovém zápisu. Tento zápis vždy nalezneme na začátku skladby. Pokud se nám tempo v průběhu skladby mění, tyto změny nalezneme v průběhu skladby v notovém zápise. Tempo je úzce spojeno s rytmem (viz kapitola Rytmus, rytmizace a rytmické slabiky). Neurčuje pouze jak rychle se má skladba hrát, ale v případě, že má skladba text, určuje nám, jak rychle máme zpívat. Pomůckou, která nám pomáhá dodržovat tempo, je metronom. Jak již bylo řečeno, jaké tempo má píseň, nalezneme na začátku skladby. Tento zápis se většinou píše ve zkratkách.¹¹ Jaká zkratka co znamená, uvádím v příloze II.

1.4 Barva a dynamika

Barva tónu slouží k rozpoznání zdrojů zvuku. I přesto, že kolem nás se vyskytuje mnoho zvuků o stejné výšce, jsme schopni daný zvuk přiřadit k jednotlivým nástrojům. K tomu nám pomáhá barva tónu. Každý tón má svou specifickou barvu, ačkoli to na první poslech nemusíme poznat.

Přesnou definici toho, co je to barva zvuku, použijeme z Encyklopedie fyziky: *„Skutečnost, že každý tón má pro naše ucho zcela charakteristický zvuk, způsobuje obsah vyšších harmonických tónů ve složeném tónu. Tuto vlastnost zvuků označujeme jako barva tónu. Je určena nejen počtem vyšších harmonických tónů obsažených ve složeném tónu, ale také jejich amplitudami. Právě barva tónu umožňuje sluchem odlišit dva složené tóny, které mohou mít stejnou absolutní výšku a které jsou vydávány dvěma různými zdroji zvuku. Rozdílná barva zvuku různých zdrojů zvuku je dána různým způsobem vzniku zvuku v různých rezonátorech, které se liší tvarem, velikostí, materiálem.“*¹²

¹¹ Srov. GRIGOVÁ, V. *Všeobecná hudební nauka*, s. 63-64.

¹² REICHL, J.; VŠETIČKA, M. *Encyklopedie fyziky*. [online]. © 2006 – 2018, [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<http://fyzika.jreichl.com>>

Dynamika je síla přednesu hrané skladby. Jednoduše řečeno je to to, jak hlasitě hraji na hudební nástroj nebo zpívám. U dynamiky jsou důležitá znaménka, která nám v notách (písni) říkají, jak hlasitě nebo slabě máme hrát nebo zpívat.¹³ Příloha I.

1.5 Zvuk, tón, nota, notová osnova

Zvuk je vše, co můžeme slyšet kolem nás (např. auta, zpěv ptáků, smích dětí apod.). Může to být příjemný, ale i nepříjemný zvuk. Zvuk dělíme do dvou kategorií a to na tón a zvuk. V hudbě (ve hře na hudební nástroj nebo ve zpěvu) je žádoucí a více časté, že se setkáváme především s tóny.

Tón se od hluku liší tím, že má svou určitou výšku. Tuto výšku můžeme zahrát na hudební nástroj nebo zazpívat. U tónu klademe důraz na čtyři aspekty a těmi jsou výška tónu, délka tónu, síla tónu a barva tónu. Barva tónu se udává podle toho, jak daný tón zní. Z toho důvodu, že jeden a ten samý tón zní jinak. Například, když se zahraje na kytaru, tento tón zní jinak, než když se zahraje na klavír. Tóny jsou zapisovány pomocí not do notové osnovy. Jednoduše řečeno nota je jakási značka tónu.¹⁴ Jaké máme druhy not, nalezneme v kapitole číslo 1 „Co je to hudba“.

Notová osnova slouží k zápisu not. Každá notová osnova má pět linek a čtyři mezery. Na začátku každé notové osnovy musí být klíč, který slouží k určení výšek tónů. V hudební nauce nalezneme několik typů klíčů. Například G klíč, který je známý pod názvem houslový klíč. Tento klíč je nejčastěji používán. Dalším klíčem je F klíč, známý pod názvem basový klíč a mezi méně známe klíče patří například C klíč.¹⁵

¹³ Srov. GRIGOVÁ, V. *Všeobecná hudební nauka*, s. 31-34.

¹⁴ Srov. GRIGOVÁ, V. *Všeobecná hudební nauka*, s. 8-9, 12-13.

¹⁵ Srov. GRIGOVÁ, V. *Všeobecná hudební nauka*, s. 14-19.

2 Hudební vývoj dítěte

Při popisu hudebního vývoje dítěte, musíme informace čerpat z více oblastí vědních oborů, jako je například muzikologie, hudební pedagogika a psychologie, vývojová psychologie, sociologie a mnoho dalších. Při hudebním rozvoji dítěte je nezbytnou součástí harmonický duševní rozvoj osobnosti dítěte.

Při práci s hudbou a s dětským zpěvem je důležité vědět základní informace o dětském hlasu. Každý učitel při práci s hudbou s dětmi v mateřské škole by měl vědět, jak dětský hlas funguje, jak s ním pracovat a jak ho dále rozvíjet. Tyto všechny oblasti vedou k tomu, abychom dětský hlas nijak nepoškodili svou neznalostí.

Dítě v předškolním věku se neustále vyvíjí a s ním i jeho hlas. *„Celý hlasový orgán se teprve vyvíjí. Dítě má podstatně kratší hlasivky než dospělý, má také menší rezonanční dutiny a všechny hrtanové svaly nejsou ještě v plné funkci. Dětský hlas má proto malý rozsah a je slabý.“¹⁶*

2.1 Determinanty hudebního vývoje člověka

U hudebního vývoje člověka se zabýváme dvěma determinantami. Determinantou vnitřní a determinantou vnější. V tomto případě se pouze zmíním o vnitřní determinatě. Mezi determinanty vnitřní patří hudební vlohy, hudební dispozice, hudební dovednosti, hudební schopnosti, kterým se více budu věnovat v následujících kapitolách.

Hudební vlohy

Je velmi důležité, vysvětlit si rozdíl mezi tím, co jsou to vlohy, schopnosti a nadání. Mnoho lidí si mezi sebou tyto pojmy zaměňuje. Vlohy jsou vrozené a my se s nimi rodíme. Můžeme si to představit jako soubor psychologických a fyziologických zdatností jedince. Nedají se nijak měřit, hodnotit ani pozorovat. Patří mezi ně například hudební sluch. Pokud tyto vlohy rozvíjíme, mění se na schopnosti. Tudíž musíme projevit svou snahu a pili učit se.

¹⁶ ZEZULA, J.; JANOVSÁ, O. a kol. *Hudební výchova v mateřské škole*, s. 37.

Nadání je rozvinutá schopnost. Stejně tedy tak, jako u vloh musíme projevit svou snahu. Mezi nadání například patří hudební nadání a to například hra na hudební nástroj.¹⁷

Hudební dovednosti

Hudební dovednosti rozlišujeme na dovednosti kognitivní, fixační, automatizační a kontrolní. Kognitivní schopnost znamená, že si dítě osvojí danou dovednost. Další dovedností je fixační dovednost. Zde si dítě danou dovednost upevní. Pomocí automatizační dovednosti si dítě danou dovednost zpřesňuje. V neposlední řadě je zde dovednost kontrolní. Dítě se ohlédne a zhodnotí kognitivní, fixační a automatizační dovednosti. Můžeme říci, že se jedná o reflexy.¹⁸

Hudební schopnosti

Hudební schopnosti jsou důležitým prvkem pro úspěšnou hudební činnost. Nejsou vrozené, ale vznikají za pomoci vrozených vloh, učení a praktického procvičování. Mezi hudební schopnosti například patří: smysl pro rytmus (Tomu co je to rytmus a výška tónu jsme se věnovali v předchozí kapitole), smysl pro výšku tónu, hudebně intelektové schopnosti, Hudební sluch a další. Podle F. Sedláka hudební schopnosti „*považujeme za psychické struktury a vlastnosti jedince, které mu umožňují kontakt s hudbou, její vnímání a prožívání a úspěšnou všestrannou hudební aktivitu.*“¹⁹ Některým hudebním schopnostem se dále budeme stručně věnovat.

Prvním z nich je hudební sluch. Pomocí hudebního sluchu jsme schopni rozeznávat vlastnosti tónů. V průběhu života můžeme hudební sluch rozvíjet. Dále je důležitá hudební paměť. Dítě si ukládá své předchozí hudební zkušenosti do hudební paměti. Poté je schopno s těmito zkušenostmi v hudbě dále pracovat. Při práci s hudbou je také důležité rytmické cítění. Jak rozvíjet rytmické cítění jsme se dočetli v předchozí kapitole.

¹⁷ Srov. SEDLÁK, F. *Úvod do psychologie hudby*, s. 10-15.

¹⁸ Srov. HOLAS, M. *Hudební pedagogika*, s. 54-58.

¹⁹ SEDLÁK, F. *Úvod do psychologie hudby*, s. 13.

2.2 Specifikace etap hudebního vývoje podle Holase

1. orientace ve zvukovém prostoru

- **věk: prenatální období až první rok života**
- rozvoj smyslové a emocionální citlivosti na akustické podněty, prvotní projevy pozornosti na akustické a hudební podněty
- elementární pohybové reakce na zvukové a hudební podněty, vyhledávání zdroje zvuku
- prvotní „pěvecké“ pokusy dítěte spojené s ohledáváním vlastního hlasu
- napodobování poslouchaných zvuků

2. orientace v tónovém prostoru

a) fáze „difúzní“

- **věk: 1,5 – 4 roky**
- napodobování metroritmické struktury vět, slov, říkadel
- pokusy o samostatný řečový projev
- první elementární „imitační“ pokusy o pěvecký projev
- formování základů „tónové a hudební“ paměti
- aktualizace vlohového základu pro rozvoj rytmického cítění a výškově rozlišovací schopnosti
- spontánní opakování jednoduchých rytmicko-melodických modelů písní
- první improvizální pokusy dítěte v oblasti rytmu a melodie

b) fáze „srovnávací“ (komparativně diferenciacní)

- **věk: 4–6 let**
- postupné vydělování základních hudebně výrazových prostředků (vysoko x nízko, rychle x pomalu, potichu x nahlas)
- rozvoj elementárních receptivních a reprodukčních schopností
- rozvíjí se schopnost adekvátní hudebně pohybové reakce na změny ve struktuře hudebně výrazových prostředků
- formují se základy tonálního cítění jako schopnosti emocionálně prožívat a rozlišovat tonální funkce jednotlivých tónů v melodii (tonální vztahy a charakteristiky, jejich stálost či nestálost)

- dítě je schopno samostatné rytmicky i intonačně správné pěvecké, případně nástrojové reprodukce písní a melodických úryvků.²⁰

²⁰ HOLAS, M. *Úvod do psychologie hudby. Hudební diagnostika*, s. 46-47.

3 Motivace

Motivace je výsledek vnitřních a vnějších podnětů. Na motivaci pohlížíme z hlediska motivace dětí v mateřské škole. Sama hudba je pro ně motivací. Nejdůležitějším aspektem je jejich vlastní prožitek. Děti nejvíce ocení, když jim umožníme pěkný prožitek ze zazpívané písně. Při motivaci nikdy nesmíme zapomenout na pochvalu dětí, za to jak píseň zazpívaly, nebo jak se při ní pohybovaly.²¹

Motivace je důležitá k tomu, abychom povzbudili a motivovali děti při učení nové písně. Motivaci nemusíme vnímat pouze jako pochvalu. Především u malých dětí můžeme využít například krátkou básničku (na stejné téma, jako je píseň, kterou chceme děti naučit), kterou namotivujeme děti k naučení se písně. Dále můžeme využít konverzaci s dětmi na dané téma, do které zahrnou své vlastní zkušenosti. Důležité je, aby básnička nebo rozhovor s dětmi nebyl příliš dlouhý a my jsme tím neztratili jejich zájem. Děti v tomto věku neudrží příliš dlouho svou pozornost. A proto je naším zájmem ji neztratit.

Ne vždy se nám děti podaří zaujmout a motivovat. Proto je důležité zjistit, v jaké části nastala chyba. Chyba může být na naší straně, například nesprávným výběrem písně, ale také na straně dětí. Děti velmi často reagují podle jejich aktuální nálady. Proto jeden den píseň může mít úspěch a další den se můžeme potkat s neúspěchem.²²

Primární hudební motivace

Primární hudební motivace vzniká před osvojením řeči. Není k tomu třeba žádného zvláštního spouštěcího podnětu. Primární hudební motivace se utváří u každého a utváří se ze všech činností nejdříve. Samozřejmě nejsou myšleny pouze estetické činnosti. Výsledkem utvoření hudební motivace je fakt, že každý člověk na hudbu nějak reaguje. Prvkem, který ovlivňuje primární motivaci je vrozené hudební nadání.

²¹ Srov. LIŠKOVÁ, M. Hudební činnosti v předškolním vzdělávání, s. 22-23.

²² Srov. NAKONEČNÝ, M. Obecná psychologie, s. 84-97.

4 Vybrané hudební výchovné metody

Metoda slovní

Metoda slovní má několik poddruhů, které můžeme využít. Jedná se o metodu monologickou. Pod touto metodou si můžeme představit přednášku nebo výklad. Další metoda je dialogická. Pod touto metodou si můžeme představit rozhovor nebo diskuzi. Třetí metodou je písemná metoda. Tato metoda má například formu notového zápisu. Poslední metodou je práce s hudbou nebo s určitým hudebním textem.²³

Metoda názorně demonstrační

Do metod názorně demonstračních spadá například pozorování hudebních videoklipů nebo také hra na hudební nástroj. Samozřejmě i my sami můžeme dětem něco předvést.

Metoda praktická

Pod touto metodou si můžeme představit nácvik různých pohybových aktivit jako je například tanec. Ale také zde patří hra na hudební nástroj nebo psaní not do notové osnovy.

Pro děti a všechny žáky je nejlepší využití všech těchto metod. Děti a žáci si tak mohou hudbu vyzkoušet prakticky, ale také se dozvědět teoretické informace, které jsou taktéž důležité. Sestavení hodiny nebo určitého času, který budeme s dětmi a s hudbou trávit, je však závislý na tom, jak jsou děti staré. V této práci se věnuji dětem předškolního věku, tedy dětem ve věku 3-7 let. U těchto dětí bych více doporučovala metodu praktickou a metodu názorně demonstrační. Je to z důvodu, že tyto metody malé děti více zaujmou a budou je více bavit. Důležitým aspektem také je, že malé děti nevydrží udržet pozornost příliš dlouho dobu. Proto se tyto metody zdají vhodnější, než metoda slovní (viz kapitola Hudební vývoj dítěte)

²³ Srov. KUBECOVÁ, M., PEHELOVÁ M., SLAVÍKOVÁ, M. a kol. *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*, s. 65-74

5 Tělo jako hudební nástroj

Často učitelé a učitelky v mateřských školách zapomínají na ten nejjednodušší hudební nástroj a tím je naše tělo. Pomocí našeho hlasu dokážeme rozeznít celé tělo nebo tělo samotné může sloužit jako hudební nástroj, který vydává zvuky. Hrou na tělo je myšleno například luskání prsty, tleskání rukama, plácání o stehna, pleskání nebo dupání. Tělo nemusíme využívat pouze jako hudební nástroj, do kterého „plácáme“, aby vydával zvuky. Můžeme vše pojmout z úplně jiného pohledu.

Můžeme si s dětmi zahrát hru na Umělce a jejich hudební nástroje. Polovina dětí budou umělci a druhá polovina dětí budou jejich nástroje. Vždy, když paní učitelka řekne nějaký hudební nástroj, tak se v něj děti promění a druhá polovina dětí na ně bude „hrát“. Můžeme si to ukázat například na hudebním nástroji kontrabas. Dítě se promění v kontrabas tak, že bude rovně stát, bude mít vzpřímené ruce, které nám budou představovat tenkou část kontrabasu, takzvané hrdlo. Dítě, které je „umělcem“ bude v ruce držet imaginární smyčec a tahy vedoucími směrem zleva doprava nebo zprava doleva bude „hrát“ na dítě, které se na tuto chvíli proměnilo v kontrabas.

Pomocí hry na tělo dochází u dětí k jejich rozvoji jemné motoriky a jejich koordinace těla a pohybů. Hrou na tělo můžeme také rozvíjet jejich rytmické cítění. Je základním prvkem při rozvoji dětské improvizace a tvořivosti. Výhodou tohoto hudebního nástroje je, že ho můžeme využít kdykoliv a kdekoliv. Na tento hudební nástroj mohou hrát všechny děti.

Je důležité, abychom při této činnosti opět vybírali písně, které jsou vhodné pro věkovou kategorii dětí, se kterými pracujeme. Vhodnými písněmi pro nejmenší jsou například „Skákal pes“, „Šiju boty“, „Vrána letí“, „Spadla moucha“, „Had leze z díry“. V těchto případech, kdy používáme tělo jako hudební nástroj, se spíše jedná o vytleskávání krátkých nebo dlouhých slabik.²⁴

²⁴ Srov. LIŠKOVÁ, M. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání*, s. 28-29.

6 Hudební nástroje pro děti v MŠ

V dnešní době není problém využít mnoho hudebních nástrojů, na které děti mohou hrát. Může se jednat jen o hru pro zábavu, ale také o hru na hudební nástroj v základní umělecké škole. Je však velmi důležité, vybrat dítěti vhodný hudební nástroj přiměřený jeho věku. Je třeba brát zřetel na vývoj jemné a hrubé motoriky u dětí, jejich fyzickému a mentálnímu stavu. Ve své bakalářské práci bych chtěla zmínit několik hudebních nástrojů, které jsou vhodné pro děti v mateřské škole. Děti si na těchto nástrojích mohou procvičit správný úchop daného hudebního nástroje, ale také si mohou procvičit rytmus a tempo dané skladby.

Agogo

Agogo je dřevěný hudební nástroj. Znáť ho můžeme v několika podobách a to buď s jedním hrdlem nebo se dvěma až třemi hrdly. Hrdlo je specifické tím, že je vroubkované a uvnitř je duté. K tomuto nástroji patří palička. Touto paličkou může dítě buďto po hrdlu jezdit nebo do něj tlouci. Poté nástroj vydává zvuk.

Při hře na tento hudební nástroj děti musejí vědět, jak ho správně uchopit. Agogo se drží za rukojeť. Pokud by ho děti držely za hrdlo, nástroj by poté nevydával zvuk. Obrázek hudebního nástroje agogo nalezneme v příloze VI.

Maracas/ Rumba koule

Tento hudební nástroj můžeme najít pod dvěma názvy. Rumba koule nebo maracas. Jedná se o dvě „chrastítka“, kterými, když se třese, vydávají zvuky. Uvnitř maracasu můžeme nalézt suchou rýži, která nárazy o sebe a o stěny vyluzuje zvuk.

Děti si při hraní na tento hudební nástroj procvičují koordinaci pohybů obou rukou zároveň. Děti mohou s oběma rumba koulemi chrastit ve stejném rytmu. Náročnější je hra, když dítě každou rumba koulí chrastí v jiném rytmu. Tato činnost je velmi náročná a to nejen pro malé děti. V mateřských školách jsou děti ve věku od 3 do 7 let. Proto je žádoucí se zamyslet nad tím, jakou práci s tímto hudebním nástrojem zvolíme. Pro ty nejmenší je tu i možnost hrát pouze na jednu rumba koulí. Jak hudební nástroj maracas vypadá, nalezneme v příloze VII.

Bubínek

Dalším využívaným nástrojem v mateřské škole je bubínek. Na bubínek můžeme hrát buďto paličkou nebo svou dlaní. Podle toho na jaké místo bubínek udeříme, on nám vydá zvuk (tón). Je tedy možné na bubínek zahrát různé tóny. Tento hudební nástroj je velmi často v mateřských školách při hudebních aktivitách využíván.

Při hře na bubínek si děti opět mohou procvičit (stejně jako u rumba koulí) koordinaci pohybu obou rukou. Znovu záleží na tom, jak hru na tento hudební nástroj uchopíme. Děti mohou hrát pouze jednou rukou, ale také oběma. Hra jednou rukou je vhodná právě pro tento bubínek (viz příloha VIII.). Pro hru oběma rukama je lepší zvolit bubínek s podsadou (africké bubny).

Činelky na prsty

Název tohoto nástroje nám napovídá, jakým způsobem se na něj hraje. Tyto činelky se navlékají na prsty. Každý činelek na prst jedné ruky. Tento nástroj vydává zvuk poté, co oběma činelkami cinkáme o sebe. Tento hudební nástroj se vyrábí z mosazi nebo z oceli. Můžeme se setkat s různými velikostmi. Velkou výhodou tohoto nástroje je, že děti mohou zároveň tancovat a hrát na činelky. Jak tento hudební nástroj vypadá, nalezneme v příloze IX.

Činely na ruce

Činely na ruce můžeme považovat za nástroj, který je podobný chrastítku. Možná právě proto je dětem tak blízký. Na činely na ruce se hraje stejným způsobem jako na hudební nástroj Maracas. S činely na ruce může například „bouchat“ o dlaň ruky, nebo s nimi může „třást“. Malé činely o sebe narážejí a vydávají zvuky. Při hraní na činelky si děti procvičují správný úchop nástroje. V příloze X. nalezneme ukázkou tohoto hudebního nástroje.

Tamburína

Na tamburínu můžeme hrát buďto narážením do dlaně ruky nebo do stehna. Také s ní můžeme třást. Stejně tak jako u činelů na ruce, tamburína vydává zvuk díky malým

činelkám, které jsou v páru. Narážením do sebe vydávají zvuky. Tuto tamburínu nalezneme v příloze XI. U tohoto hudebního nástroje děti také procvičují správný úchop.

Dalším typem tamburíny je tamburína s blánou. Tato tamburína nejen vydává zvuky pomocí párových činelek, ale také pomocí blány.

Řehtačka

Řehtačka je velmi známá jako nástroj při koledování o Velikonocích. Ale málokdo si ji dokáže představit jako hudební nástroj. Řehtačka samozřejmě při hudebním „komponování“ (můžeme-li tomu tak říkat) nemá hlavní místo. Je velmi hlasitá a ostatní nástroje by velmi snadno přerušila. Ovšem i pro ni nalezneme v muzice správné místo a svým specifickým zvukem nám může hudbu ozvláštnit. Řehtačka je velmi jednoduchá na používání, proto je vhodná i pro nejmladší děti v mateřských školách. Obrázek řehtačky nalezneme v příloze XII.

Guiro

Guiro je méně známý a méně využívaný nástroj v této moderní podobě. Ale svým způsobem je podobný hudebnímu nástroji Agogo. Na Guiro můžeme hrát více způsoby. Jedním z nich je například přejíždění dřívkem po té části nástroje, kde jsou drážky. Dalším způsobem hraní je například ťukání do nástroje. Jelikož je tento nástroj ze dřeva a je dutý, vydává krásné zvuky. U guira je velmi důležité, jak se nástroj drží. Stejně jako u agoga, tak i u tohoto nástroje je velmi důležité, kde ho děti drží. Guiro má rukojeť, za kterou je potřeba ho držet, aby vydával zvuk, který je žádoucí. Pro upřesnění jak guiro vypadá, nalezneme v příloze XIII.

Kastaněty

Kastaněty jsou dalším z méně využívaných nástrojů v mateřské škole. Tímto nástrojem můžeme u dětí probouzet nejen hudební fantazii. Tento nástroj připomíná dvě mističky třeba na polévku, někomu může připomínat dvě mušle a jejich název dětem často připomíná slovo kaštan. A jak se na tento nástroj hraje? Kastaněty si navlečeme na jeden prst jedné ruky, nejlépe na palec. Zvuk vyvodím tím, že zbylými prsty kastaněty zmáčkne k sobě a ony vydají krásný klapavý zvuk. Tento hudební nástroj díky jeho velikosti můžeme s dětmi

využívat při tanci. Inspirovat se může v latinskoamerických tancích, kde je tento nástroj hojně využíván. Děti si při hraní procvičují jemnou motoriku a koordinaci pohybů obou rukou. Také si procvičují koordinaci celého těla, když na hudební nástroj hrají a zároveň tancují. Pro názornou ukázkou, jak tento hudební nástroj vypadá, se můžeme podívat do přílohy XIV.

Zvučná dřívka

Zvučná dřívka jsou dle mého názoru pro malé děti nejlehčím nástrojem. Princip tohoto nástroje je pouze ten, že zvuk uděláme údery o sebe. Zvučná dřívka jsou nejčastěji vyrobena z bukového dřeva. Některá dřívka se od sebe liší svou tloušťkou a délkou. Nejčastěji jsou využívána jako doprovod k písni. Stejně jako u většiny nástrojů, i tady děti procvičují koordinaci pohybů a správný úchop. Jak dřívka vypadají, nalezneme v příloze XV.

Xylofon

Xylofon je zábavným nástrojem nejen pro jeho zvuk, ale v moderní podobě i pro jeho barvu. Každé dřívko je naladěno na jeden tón. Tónový rozsah je dán počtem dřívek. Na xylofon se hraje údery jednou nebo více dřevěnými paličkami. Hra na xylofon je také velmi jednoduchá. Při hře na xylofon si děti procvičují správný úchop dřívek. U xylofonu je také možné některé destičky vyndat. Tím můžeme vyzkoušet dětskou pozornost a mluvit s dětmi o tom, co se změnilo na následnosti tónů. Obrázek xylofonu nalezneme v příloze XVI.

Zvoneček s ručičkou

I takto obyčejná věc, jako je zvoneček, nám může posloužit jako hudební nástroj. Zvoneček vydává krásné zvuky a je jednoduchý na manipulaci, proto ho děti rády využívají jako hudební nástroj. Nejlépe se hodí na vánoční písničky, ale využít ho můžeme i při jiných příležitostech. Zvoneček na ručce nalezneme v příloze XVII.

Triangl

Triangl je vyroben ze speciální oceli. Hraje se na něj kovovou tyčkou. Touto kovovou tyčkou se cinkne do oceli a ta vyvodí zvuk. Důležité je, že triangl je zavěšen na krátkém

provázku, za který se drží. Triangl vypadá jako trojúhelník, který z jedné strany není uzavřený. Díky tomu se každá ze stran trianglu chvěje nezávisle na ostatních stranách. To má za důsledek zvuk, který je složen z několika neharmonických tónů. Děti musí správně triangl uchopit. Pro úchop je zde oko. Pokud děti budou držet triangl jinde, nebude vydávat zvuky. Triangl nalezneme v příloze XVIII.

6.1 Orffovy hudební nástroje

Orffovy hudební nástroje nebo také můžeme říkat Orffův instrumentář. Orffův instrumentář se skládá z různých hudebních nástrojů. Tyto nástroje jsou sestaveny tak, aby na ně dokázali hrát i ti nejmenší. Jsou rozděleny do jednotlivých oddílů. Jedním z oddílů jsou rytmické bicí. Mezi tyto hudební nástroje patří zvučná dřívka, rourkový a ruční bubínek, prstové činelky, triangl, rumba koule, rolničky a tamburína. Tato skupina hudebních nástrojů, jak už vypovídá její název, je určena pro rytmické účely. Pro účely melodické jsou určeny melodické bicí nástroje, které patří také do této skupiny. Jsou to xylofony, metalofony a zvonkohry. Tyto nástroje obohacují hudbu nejen po stránce rytmické, ale také melodické a harmonické. Jak vypadá a z čeho se skládá orffův instrumentář nalezneme v příloze XIX.

Pomocí Orffova instrumentáře můžeme u dětí rozvíjet například jejich tvořivost a rytmické citění. Také nám pomáhá k rozlišování různých zvuků a tónů. U dětí předškolního věku je důležitý rozvoj jemné motoriky, i v tomto případě nám může napomáhat Orffův instrumentář.²⁵

²⁵ Srov. ČESKÁ ORFFOVA SPOLEČNOST, [online] Copyright © Česká Orffova společnost, [cit. 6. 07. 2018]. Dostupné z: <<http://www.orff.cz/>>

7 Hudební aktivity

7.1 Hra na hudební nástroj

Hra na hudební nástroj slouží k rozvoji jemné motoriky, smyslového vnímání a koordinace pohybů. Tato činnost je jedním ze základních prostředků rozvoje a pěstování rytmického cítění dětí, vede ke zdokonalování rytmizace. Vhodným vedením a usměrňováním hudebně-instrumentálních činností působíme v oblasti prevence zdraví dětí. Dbáme na ochranu jejich sluchu, psychického zdraví.²⁶

Hudební nástroje můžeme využít při doprovodní hře, poznávání hudebních nástrojů podle hmatu nebo podle sluchu. Při doprovodní hře se nejčastěji používá Orffův instrumentář (zvučná dřívka, dřevěný blok, drhlo, bubínek, tamburína, činely, rumba koule, triangel, rolničky, zvonek). Tyto nástroje jsme si představili v předchozí kapitole, kde jsme si také mohli přečíst, jak na tyto nástroje hrát.

Hrou na hudební nástroj u dětí urychlujeme a upevňujeme jejich hudební rozvoj. Pomocí hudebních nástrojů můžeme u dětí pomoci k rozpoznávání hudebních a nehupebních zvuků. *„Prostřednictvím hry na lehkoovladatelné nástroje můžeme dětem zprostředkovat i základní poznatky o hudbě. Jde především o rozlišování zvuku a tónu, dynamických kontrastů – silně, slabě, odlišnosti zvukové barvy. Melodické nástroje nám umožní seznámit děti i s výškou tónů – rozlišujeme tóny vysoké a hluboké.“*²⁷

7.2 Poslech

Poslech hudby vede k fyzické pohodě a uvolnění těla. V této oblasti se proto zaměřujeme na poslech v součinnosti s relaxačními technikami. Relativně pasivní, soustředěné vnímání hudby dětmi je cestou vedoucí k seznámení s relaxací a autogenním tréninkem v dalších vývojových fázích osobnosti jedince.

Při poslechu je možné dělat s dětmi mnoho aktivit. Děti mohou rozlišovat zvuky, tóny, zda se jedná o hudbu pomalou (odpočinkovou) nebo o hudbu rychlou (taneční). Pomocí

²⁶ Srov. LIŠKOVÁ, M. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání.*

²⁷ LIŠKOVÁ, M. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání.*

poslechu mohou rozpoznávat rytmus dané skladby (písň). Děti se takto mohou naučit, že hudba není jen na tancování, ale také při ní mohou relaxovat. Pro relaxaci je důležité vybírat klidnou hudbu, bez jakýchkoliv dynamických a rytmických změn. Nejčastěji se využívá klasická hudba nebo hudba s přírodními motivy (šumění listí, tekoucí vody, zpěv ptáčků).

7.3 Zpěv

Pěvecké aktivity jsou jedním z prostředků, které vedou ke zdravému životnímu způsobu života. Zpěv je prevencí psychopatologických jevů, motivací k vhodnému využití volného času dětí a k navození jejich ustálených zájmů. Pěvecké činnosti vedou děti k poznávání kladných hodnot v oblasti životních postojů a návyků.²⁸

Z hlediska psychologického je zpěv vhodnou činností k relaxaci organismu. Využíváme ho při únavě dětí, ke změně činností, k vytváření pohodové atmosféry v třídním kolektivu. Zpěv je základem psychické stability dětí, jejich určitým zakotvením v sociálním prostředí, jistotou utužující rodinné vztahy. Vokální aktivity vedou k osobní pohodě dětí, podporují vznik kladných emocí a pozitivního přístupu k životu.²⁹

Při zpěvu děti procvičují nejen správné dýchání, které je při zpěvu velmi důležité, ale také správné držení těla, správnou výslovnost a v neposlední řadě také svou paměť. Správné dýchání je ve zpěvu jedním z hlavních prvků. Pokud dítě správně nedýchá, není schopno danou píseň zazpívat, protože se při zpěvu zadýchává. Za správné dýchání je považováno dýchání do břicha. Při výdechu je důležité vydechnout nosem, nikoli pusou a nezvedat ramena.

Ruku v ruce se správným dýcháním jde správný postoj těla. Pokud dítě správně nedrží tělo, tím je myšleno, pokud nemá dítě narovnaná záda a zpívá takzvaně „shrbené“, není schopno správně dýchat. Velmi důležité je dětem přiblížit, kde ve svém těle mají těžiště a toto těžiště si neustále při zpěvu uvědomovat. Na správné držení těla je důležité brát zřetel nejen, když děti sedí, ale také když stojí. V obou případech je velmi důležité, aby děti měly rovná záda. Tedy neseděly nebo nestály shrbené. *„Pokud při zpěvu stojíme, nohy jsou mírně rozkročené, váha těla je rovnoměrně rozložena. Postoj je přirozený, záda narovnaná, ale ne*

²⁸ Srov. VYDROVÁ, J. *Rady ke zpívání, aneb, Co může zpěvákům poradit odborný lékař*, s. 26-29

²⁹ Srov. LIŠKOVÁ, M. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání*, s. 36-37

prkenná. Ruce visí volně podél těla, ramena jsou spuštěna dolů, hlavu držíme zpříma, dbáme na to, aby nebyla zakloněna.“³⁰

Při zpěvu je také důležitá artikulace a vyslovování textu písň. Pokud my (pedagogové) nesprávně vyslovujeme, tuto chybu předáme dětem a i ty budou špatně artikulovat. S dětmi je také důležité procvičovat jejich paměť. Pokud dítě není schopno si zapamatovat slova písň, naše snažení o správné dýchá a artikulaci není nic platné. Proto je důležité vybírat takové písň, které jsou vhodně pro děti předškolního věku. Mělo by se jednat o písň, které mají lehký text a jsou proto jednoduché na zapamatování. Aby měla písň vhodný rytmus, aby děti mohly při zpěvu správně dýchat a měly dostatek pauz na nádech.

7.4 Pohyb

Hudebně-pohybové činnosti jsou součástí správného fyziologického vývoje dětí, podporují jejich dobrý zdravotní stav. Prostřednictvím těchto aktivit dochází u dětí k uvědomování si vlastního těla, ovládnutí pohybového aparátu, rozvoji hrubé a jemné motoriky. Hudebně-pohybové činnosti slouží i k uvolnění psychického napětí. Jejich využití je velmi vhodné při práci s hyperaktivními dětmi.³¹

Prostřednictvím hudebně-pohybových aktivit se děti seznamují s částmi lidského těla, prostorovou orientací, učí se vědomě napodobovat pohyb, zacházet s náčiním- stuhy, šátky. Pro hudební výchovu je typická kultivace pohybu, jeho sladění s rytmem a hudbou. Pohybová výchova má velmi úzký vztah k rozvoji rytmického cítění dětí, v neposlední řadě vede i k aktivnímu vnímání hudby.³²

I u pohybu nalezneme mnoho variant, jak s dětmi pracovat. Mezi základní pohybové aktivity patří běh, pochod a skákání. Tyto věci můžeme pojmout tak, že když v písni děti slyší pomalé tempo, je to znamení, že mají pouze chodit/ pochodovat. Pokud děti slyší, že se tempo zrychluje, začnou i ony svůj pohyb zrychlovat. Při nejrychlejší části písň se děti pohybují nebo běhají, jak nejrychleji mohou.

³⁰ LIŠKOVÁ, M. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání*, s. 35.

³¹ Srov. LIŠKOVÁ, M. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání*, s. 46-50.

³² Srov. LIŠKOVÁ, M. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání*, s. 46-53.

Další možnou aktivitou je hra na zrcadlo. Jedno dítě je zrcadlem a druhé dítě se do tohoto zrcadla dívá. Dítě, které je zrcadlem má za úkol dělat všechny pohyby, co dělá naproti stojící dítě. Při této aktivitě si děti procvičují nejen pohyby těla, ale také mimiku obličeje a svou reakci na podněty.

Hrou, která procvičuje koordinaci těla dětí, je hra na sochy. Nejtradičnější podobou hry je ta, že paní učitelka hraje (většinou) na klavír píseň, poté, co přestane hrát, se děti musejí zastavit a stanou se z nich sochy. V tomto postoji musejí zůstat do doby, dokud paní učitelka znovu nezačne hrát. Pohybové aktivity můžeme využít i při hře na tělo viz kapitola „Tělo jako hudební nástroj“.

Děti pomocí pohybu mohou také ztvárnit obsah písně. Tento princip aktivity spočívá v tom, že děti dělají pohyb/ činnost podle toho, co slyší v písni. Například, když se mají otáčet za sluncem, jako slunečnice, v tu chvíli se děti promění ve slunečnici a otáčí se za sluncem.³³

³³ Srov. TICHÁ, A., RAKOVÁ, M. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let*, s. 30.

8 Výběr správné písně

Je důležité vycházet z hudebních a pěveckých schopností, možností a dovedností dětí. Musíme brát ohled na tónový rozsah písně, jejich rytmus, snadno zapamatovatelnou melodii a obsah písně. Nejjednodušší pro děti je píseň s dvou nebo tři tónovým rozsahem. U tónového rozsahu závisí na pěveckých zkušenostech, které dané dítě má. Tyto písně nazýváme říkadlové popěvky. Tyto říkadlové popěvky fungují na principu opakování. Domnívám se, že tato činnost je důležitá pro pěvecký rozvoj dítěte. Stejně tak, jako všechny orgány v lidském i dětském těle se i hlas během našeho života neustále vyvíjí a mění. Vědci tvrdí, že rozsah hlasu předškolního dítěte je necelá jedna oktáva. Kvůli takto nízkému rozsahu je důležité volit jednoduché písně. Tedy písně s rozsahem 2-6 tónů. Aby je děti zpívaly rády, neztratily zájem o zpěv nebo v horším případě si hlas nepoškodily. Dětský hlasový rozsah můžeme u dětí zvyšovat tréninkem a cvikem.³⁴

Pro malé děti je vhodnější vybírat písně, které nepřesahují 5 tónů v písni. Také je doporučeno vybírat písně, kde se nachází stále se opakující rytmus, případně rytmus bez jakýchkoliv složitých částí. Nejjednodušší je píseň ve dvoudobém taktu. Když vybíráme písně podle jejich obsahu, je důležité, aby tyto písně byly blízké dětem a jejich rozumovému poznání. Při práci s dětmi v mateřských školách je vhodné vybírat písně s přírodní tematikou (nejčastěji lidové písně) nebo písně, kde se vyskytují známá zvířata. Také bychom neměli zapomenout na správnou délku písni.

Pro malé děti v mateřských školách se nedoporučuje vybírat příliš dlouhé písně. Děti mají problém si text zapamatovat. Dalším bodem, který nám pomůže vybrat vyhovující píseň je melodika a melodické prvky. Pro děti je jednodušší, když je melodika pravidelně členěna a neobsahuje více melodických prvků. Když nebudeme dodržovat tyto postupy, je možné, že dětem vybereme příliš složitou píseň a to povede k tomu, že si ji těžko zapamatují a nebudou ji rády zpívat. Vhodné písně můžeme naléznout v příloze IV.³⁵

³⁴ Srov. VYDROVÁ, J. *Rady ke zpívání, aneb, Co může zpěvákům poradit odborný lékař.*

³⁵ Srov. LIŠKOVÁ, M. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání*, s. 26-27.

9 Vybrané písně a práce s nimi

Máj

Touto písní děti seznámíme s přírodou na jaře. Ptáčci si stavějí hnízda, mušky a komáři vylézají ze svých úkrytů. Písní máj můžeme používat jako úvodní téma k jaru nebo jako zpestření tohoto tématu. Při této písni můžeme procvičit hru na hudební nástroje, nebo pohyb dětí. Každé dítě si vybere vhodný nástroj (nejlépe zvučná dřívka, bubínek, činely) a na části, kde se opakují stejná slova, jako je: Máj, máj, máj....., Hej, hej, hej....., Brum, brum brum....., Čik, čik, čik....., Tluk, tluk, tluk, bouchne dřívky o sebe. Pohybovou aktivitou při této písni je napodobování jednotlivých zvířátek.

Píseň je svým textem jednoduchá a je proto vhodná pro malé děti. Její text je dětem blízký, protože se zde vyskytují zvířátka, která znají. Píseň má také rytmus, který pro děti není nijak složitý. Příloha XX.

Pampeliška

Touto písní se děti učí celý cyklus dne a jak květiny reagují na sluníčko.

Píseň Pampeliška se dá využít pro pohybovou aktivitu. Děti si mohou hrát na pampelišku, sluníčko a na motýlky. Text písně dětem napovídá, co mají dělat. Děti nejprve sedí v trávě a čekají, až vyjde sluníčko. Postupně rostou a rostou. Když už děti v podobě kytičky jsou vzhůru, začnou se otáčet za sluníčkem, poté tancují s motýly a s včeličkami. V poslední sloce se děti chystají ke spánku. Příloha XXI.

Zatoulané klubíčko

Tato píseň je vhodná pro malé děti a pro práci s pohybovou aktivitou. Při této písni se děti mohou proměnit v klubíčko a kutálet se po podlaze, stejně jako klubíčko v písni, které se koulelo zahradou. Svým textem je tato píseň obtížnější než ty předešlé. Z důvodu její délky může být pro malé děti hůře zapamatovatelná. Příloha XXII.

Kukačka

Píseň Kukačka je díky svému textu vhodná na procvičení mluvidel. Především na procvičení hlásek: ku, du, bu, pu, hu. Děti si díky těmto hláskám procvičí jak správně špulit pusou. Při této písni také děti mohou hrát například na zvučná dřívka, kde na každou dobu / notu klepnou zvučnými dřívky o sebe. Můžeme v této písni také využít triangl, na který budeme hrát vždy na první dobu. Tato píseň je ve 2/4 taktu, proto by pro děti nemělo být těžké si každou dobu dopočítat. I tato píseň splňuje to, že její rytmus je jednoduchý a po celou píseň stejný. Nenalezneme zde žádné změny rytmu nebo jinou dynamiku. Příloha XXIII.

Přiletěla vrána

Při této písni se děti mohou změnit na vrány. Jelikož se v této písni vyskytují pouze tři vrány, je vhodné děti rozdělit do tří skupin, aby se zúčastnili všechny. Podle textu přiletí první skupina dětí a „sedne na křoví“, následně přiletí druhá skupina dětí, které sednou vedle nich. Poté přiletí třetí skupina dětí a ty zazpívají společně píseň. Aby děti po dobu, než na ně přijde řada jen tak nestály, tak létají po místnosti, dokud na ně nepřijde řada.

Také můžeme využít hru na bubínek, kdy na každou dobu do bubínku klepneme. Stejně tak nám mohou posloužit zvučná dřívka nebo činely.

Text písně o vráně je jednoduchý a pro děti snadno zapamatovatelný. Rytmus je po celou píseň stejný a nemění se. Příloha XXIV.

Malé štěně

Při této písni se děti promění ve všechna zvířátka. Řídí se jednotlivými slokami a dělají přesně, co v dané sloce zvířátka dělají. Například v první sloce děti poběží stejně jako malé štěně po stráni, kde zakopne o pampelišku. Ve druhé sloce si děti zahrají na myš, co svolává myšata. Ve třetí sloce se z dětí stanou krteci, ve čtvrté a v páté sloce jsou znovu štěňaty. Také můžeme děti rozdělit do skupin dle jednotlivých slok. Co sloka, to předvádí jiná skupinka dětí. Při tomto rozdělení však může nastat riziko, že děti, které nejsou právě na řadě, mohou zlobit.

Text písně Malé štěně je pro malé děti velmi dlouhý. Má 5 slok a pro velmi malé děti je tato délka velmi náročná a ony nejsou schopné si celý text zapamatovat. Příloha XXV.

Koupil jsem si kozu

U této písně můžeme použít hudební nástroje, kterými se děti procvičí vnímání rytmu. Druhy hudebních nástrojů záleží na výběru dětí. Můžeme využít nástroje z Orffova instrumentáře. Příloha XXVI.

Kos, žížala a šnek

Pomocí této písně se děti dozvědí, proč má kos černou barvu, jestli žížala má nebo nemá nohy a co to má šnek na zádech. U této písně můžeme využít pohybovou aktivitu. V první sloce se děti promění v kosa a předvádějí, jak se kos pohybuje. Ve druhé sloce se děti promění v žížaly a předvádějí, jak se pohybuje žížala. Ve třetí sloce se děti promění ve šneky a předvádějí, jak se pohybuje šnek. Je důležité, aby se od sebe pohyby šneka a žížaly lišily.

Text a rytmus této písně jsou velmi složité. Doporučovala bych využít při práci se staršími dětmi. Text je velmi dlouhý a díky tomu, pro malé děti velmi náročný. Příloha XXVII.

Ježek

Při této písni můžeme nacvičit pohybovou aktivitu, kdy děti stojí v kruhu a drží se za ruce. Během písně chodí děti po směru hodinových ručiček až do doby, kdy je v písni pomlka a děti do této pomlky řeknou „dup, dup“ a dvakrát dupnou. Poté se otočí na druhou stranu a jdou proti směru hodinových ručiček. Opět až do doby, kdy je pomlka a děti znovu řeknou „dup, dup“. Znovu se otočí a chodí v kolečku po směru hodinových ručiček.

Píseň má krátký text, proto je vhodná pro práci s dětmi předškolního věku. Text je snadno zapamatovatelný a proto se ho mohou naučit všechny děti. Příloha XXVIII.

Když jsem já k vám

V této písni si opět děti mohou procvičit rytmus a vnímání hudby. Děti si vyberou nástroj (bubínek, zvučná dřívka, tamburína atd...). Vždy když se v písni objeví pasáž, kde se zpívá „Tralalala...“, děti začnou v rytmu na tyto hudební nástroje hrát. Příloha XXIX.

Žába leze do bezu

Vhodnou pohybovou aktivitou u této písni je, že se děti promění v žáby. Po celou dobu písni děti skáčou po místnosti jako žáby.

Text písni není nijak náročný. Musíme však brát ohledy na malé děti, pro které by mohlo být náročné po celou dobu písni napodobovat žáby. Příloha XXX.

Kolo, kolo mlýnský

Píseň Kolo, kolo mlýnský je v mateřských školách velmi využívána. Tato hudebně-pohybová aktivita spočívá v tom, že se děti drží za ruce a chodí v kruhu a postupně svou rychlost zrychlují. V části, kde v písni uslyší slovo „Bác“, všechny děti spadnou na zem a kleknou si na jedno koleno. Následuje část, kde děti drží imaginární pilku, poté kladivo a dělají, že spravují kolo. Příloha XXXI.

Krtek

V této písni si děti zahrají na krtky. První sloku zpívá paní učitelka. Při této sloce se děti chovají jako krtek. Jsou „pod zemí“, hrabou si chodby a chystají se ke spánku. Druhou sloku zpívají děti a lezou z chodeb ven.

Text je vhodný pro malé děti, protože není nijak náročný. Děti se naučí pouze text druhé sloky.

Tuto píseň lze využít při rytmizačním cvičení. Při každé pomlce děti hrají na jakýkoliv hudební nástroj. Mohou využít i své tělo jako hudební nástroj. Mohou tleskat, dupat, plácát o svá stehna. Příloha XXXII.

Skákal pes

Na této písni si děti mohou procvičit poznávání krátkých a dlouhých slabik, nebo přízvučné doby. Můžeme použít jakékoliv hudební nástroje, nebo naše tělo jako hudební nástroj (viz kapitola Tělo jako hudební nástroj) Příloha XXXIII.

Přízvučné doby: Ská - kal - pes - přes - o - ves! - Přes - ze - le - nou - lou - ku - šel - za - ním - my - sli - vec - pé - ro - na - klo - bou - ku. - Pej - sku - náš - co - dě - láš - žes - tak - ve - sel - stá - le? - Řek - bych - Vám - ne - vím - sám. - Hop - a - ská - kal - dá - le.

Dlouhé slabiky: Ská - kal - pes - přes - o - ves! - Přes - ze - le - nou - lou - ku - šel - za - ním - my - sli - vec - pé - ro - na - klo - bou - ku. - Pej - sku - náš - co - dě - láš - žes - tak - ve - sel - stá - le? - Řek - bych - Vám - ne - vím - sám. - Hop - a - ská - kal - dá - le.

Krátké slabiky: Ská - kal - pes - přes - o - ves! - Přes - ze - le - nou - lou - ku - šel - za - ním - my - sli - vec - pé - ro - na - klo - bou - ku. - Pej - sku - náš - co - dě - láš - žes - tak - ve - sel - stá - le? - Řek - bych - Vám - ne - vím - sám. - Hop - a - ská - kal - dá - le.³⁶

Popěvky

U této písni se děti mohou procvičit 6 zvířátek. Děti se v první sloce promění ve vrabce, ve druhé sloce v krávy, ve třetí sloce ve cvrčky, ve čtvrté sloce v kvočny, v páté sloce v pejsky a v šesté sloce v kozy. Děti se budou snažit pohyby napodobit zvíře, o kterém se v dané sloce zpívá.

Text této písni je vhodný pro děti v mateřské škole. Nalezneme zde repetici, tedy část v každé sloce, která se opakuje na začátku a na konci sloky. Například: „*Típ, típ, típ, vrabec vrabce štíp*“!

Také si zde děti procvičí správnou výslovnost a artikulaci. Především se třetí sloce o cvrčkovi. Tuto sloku můžeme brát jako jazykolam pro děti. Příloha XXXIV.

³⁶ D'ANDREA, F. *Rozvíjíme hudební vnímání a vyjadřování: hry a cvičení pro děti od 5 do 10 let.*

Kánon

Mezi dětmi je velmi oblíbený zpěv kánonů. Můžeme ho také nazývat vícehlasem. V kánonu se nejčastěji zpívají krátké písničky. Zásadní pro kánon je, že se děti rozdělí minimálně do dvou skupin, ale čím více skupin, tím více legrace si děti užijí. Všechny skupiny zpívají jednu a tu samou píseň. Rozdíl je ale v tom, že každá skupina začíná zpívat v jinou chvíli. Hlas nebo skupina, který začíná první, také první skončí. Mezi nejčastěji zpívané kánony patří: „Červená se, line záře“, „Bejvávalo dobře“, „Ej, padá, padá rosička“, Dú, valaši, dú“.

Méně známými jsou pak písničky „Pluj, pluj“, a „Honza s Frantou“ (příloha XXXV. a příloha XXXVI.). Tyto dvě písničky jsou vhodnější pro nejmenší děti v mateřské škole. Jejich text je velmi jednoduchý a pro ně dobře zapamatovatelný. Píseň „Honza s Frantou“ můžeme pojmenovat jako hádku mezi dvěma kluky.

Pějme píseň dokola

Tuto píseň můžeme pojmenovat jako známou hru se židlemi. Děti chodí v kruhu okolo rozestavených židlí, kterých je vždy o jednu méně než dětí. Když píseň přestane hrát, všechny děti si musí sednout na volnou židličku. Na koho židlička nezbyla, v této hře končí a dále se hry neúčastní. Kruhu ubereme znovu jednu židličku a hra pokračuje, až do doby, kdy nám zůstane pouze jedna židlička a dvě děti. Vyhrává ten, kdo jako jediný sedí na židličce.

Tato hra v dětech upevňuje nejen radost ze zpívání, radost z her, ale také zdravou soutěživost. Je známo, že děti rády soutěží a jsou v něčem rády lepší, než ti druzí. Nesmíme, však zapomenout pochválit i ty děti, které ve hře vypadly. Nechceme totiž u nich vyvolat to, že už dále nebudou žádnou hru hrát, nebo dokonce, že se budou bát nějakou hru hrát. Příloha XXXVII.

Utíkej, Káčo, utíkej

Píseň „*Utíkej, Káčo, utíkej*“ můžeme využít při hře „*Na babu*“. Jedno z dětí bude kocour a po dobu co se píseň bude zpívat, musí chytit všechny děti. Při této variantě se do hry zapojují všechny děti. Pravidla hry ani text písničky pro ně není náročný.

Druhou variantou využití písně je, že všechny děti sedí na zemi v kroužku. Jedno z nich je Káča. Tato postava má v ruce šáteček nebo kapesník, který položí před jedno z dětí. To dítě, které má před sebou šáteček se „promění“ na kocoura a začne honit Káču. Káča má za úkol sednout si na to samé místo, kde předtím seděl kocour. Příloha XXXVIII.

Muzikant

Tato píseň není moc známá. Můžeme ji však využít k tomu, aby si děti vyzkoušely zahrát na různé nástroje. Jelikož se v písni vyskytují i nástroje, které běžně v mateřské škole nenalezneme, můžou děti hrát na imaginární nástroj nebo si nástroj mohou udělat ze svého nebo z kamarádova těla (viz kapitola Tělo jako hudební nástroj). Touto písni tedy procvičíme nejen smysl pro hudbu a rytmus, ale také představivost dětí. Příloha XXXIX.

Cvrček

Tato píseň může mít pro některé děti velmi těžký text. Především u dětí s nějakou vadou řeči, převážně u písmena „R“. Ale i přesto bychom tyto děti neměli odrazovat nebo ztrapňovat. Díky této písni si zábavnou formou mohou procvičit to písmenko, které jim dělá problém. Děti se formou hry budou učit, aniž by o tom sami věděly. Převážně u těchto malých dětí je učení formou hry žádanější. Nepřipadají si pod tlakem a více pak s námi spolupracují. Příloha XL.

Hlava, ramena, kolena, palce

Nejznámější pohybová hra, která se především dělá jako ranní rozcvička. Děti stojí vzpřímeně a podle textu písně se chytají za části těla. Důležité je zrychlovat tempo písně. Děti se při této písni nejen pořádně protáhnou, užijí si legraci, ale také si zopakují části těla. Příloha XLI.

Závěr

V mé práci jsem se věnovala hudebním aktivitám a jejich využití při práci s dětmi předškolního věku v mateřských školách. Práce byla rozčleněna do devíti kapitol s přidruženými podkapitolami.

První kapitola nese název Co je to hudba. Uvedla jsem z jakých prvků se hudba skládá, co je úkolem hudby a jak hudba vznikla. Dále v této kapitole nalezneme několik podkapitol, které se právě věnují prvkům hudby, jako je například rytmus, melodie a harmonie nebo dynamika. Také jsem se zde věnovala tomu, co je to zvuk, tón, nota, notová osnova. Je zde zmíněno, čím se od sebe liší tón a hluk, co je to zvuk, k čemu nám slouží notová osnova a její základní parametry, jako jsou linky a mezery ze kterých se skládá.

Druhá kapitola se zabývá hudebním vývojem dítěte. Zmínila jsem zde oblasti, kterým je třeba se při práci s dětmi v mateřských školách věnovat, jako je například muzikologie, hudební pedagogika nebo psychologie. V podkapitole s názvem Determinanty hudebního vývoje člověka jsem psala o jednotlivých hudebních determinantách, jako jsou hudební vlohy, hudební dispozice, hudební dovednosti a hudební schopnosti. Jaký je mezi nimi rozdíl a jak s nimi pracovat. V neposlední řadě jsem zde zmínila specifikace etap hudebního vývoje podle Holase, který se zaměřuje na orientaci ve zvukovém prostoru a orientaci v tónové prostoru.

V kapitole číslo tři se věnuji motivaci. V čem je motivace důležitá a jak na ni lze nahlížet. Věnovala jsem se zde některým způsobům motivace a jejich využití jako je například důležitost motivace pro povzbuzení dětí k učení nové písni.

V další kapitole jsem se zabývala vybranými hudebními výchovnými metodami. Konkrétně metodou slovní, která se dále dělí na metodu monologickou, dialogickou nebo písemnou. Metodou názorně demonstrační a metodou praktickou. Zmínila jsem zde důležitost propojení všech těchto tří metod.

Pátá kapitola nese název Tělo jako hudební nástroj. Věnovala jsem se zde tomu, jak využít tělo při práci s hudbou a s dětmi. Popsala jsem zde různé metody a pohledy na to, jak s tělem pracovat. Pomocí hry na tělo dochází u dětí k jejich rozvoji jemné motoriky a jejich koordinace těla a pohybů.

V kapitole číslo šest jsem se věnovala hudebním nástrojům vhodným pro práci s dětmi z mateřských škol. Zmínila jsem zde několik hudebních nástrojů. Například agogo, rumba

koule, řehačka, guiro nebo triangel. Popsala jsem z čeho jsou vyrobeny, jak se s nimi zachází a co při práci s nimi děti procvičují.

Následující kapitola byla věnována hudebním aktivitám. Mezi tyto aktivity patří hra na hudební nástroj, která slouží k rozvoji jemné motoriky, smyslového vnímání a koordinaci pohybů. Dále jsem se věnovala poslechu hudby, pohybu a zpěvu. Zpěv je vhodnou činností k relaxaci organismu. Při zpěvu dochází například k nácvičku správného dýchání nebo držení těla.

Kapitola osmá byla věnována správnému výběru písni. Jsou zde popsány aspekty, které je dobré při výběru písni pro děti v mateřských školách dodržovat a brát na ně ohled. Nedílnou součástí této kapitoly je i podkapitola, která byla věnována vývoji hlasu.

V poslední kapitole jsem se věnovala vybraným písni a práci s nimi. Bylo zde popsáno několik hudebních ukázek, a jak s těmito ukázkami dále pracovat. Všechny písne jsou v příloze doplněny o notový zápis a text. Tyto písne byly zvoleny na základě toho, že nejsou příliš známé a příliš používané.

V dnešní době nalezneme mnoho příruček a mnoho odborné literatury o tom, jak s těmito dětmi pracovat a jak dané aktivity využít. V mnoha případech jsou nesrozumitelně napsané, nebo příliš obsáhle. To mě vedlo k tomu, napsat svou bakalářskou práci. Pokusila jsem se vytvořit souhrn různých aktivit pro práci s dětmi předškolního věku. Snažila jsem se je napsat tak, aby i člověk, který v daném oboru není odborníkem, rozuměl, jak tímto způsobem s dětmi pracovat.

Práce je určena studentům pedagogických oborů, učitelům v mateřských školách, ale také lidem, kteří se rádi dozvídají nové věci. Věřím, že zde naleznou nové informace, které mohou dále využít. Všechny písne pro děti jsou doplněny o noty a text.

Použité zdroje

Tištěné publikace

D'ANDREA, F. *Rozvíjíme hudební vnímání a vyjadřování: hry a cvičení pro děti od 5 do 10 let*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-232-7.

GRIGOVÁ, V. *Všeobecná hudební nauka*. Nový Jičín: Martin Vozar, 2017. ISBN 978-80-906766-0-2.

HOLAS, M. *Hudební pedagogika*. Praha: Nakladatelství AMU, 2004. Knížnice Metodického centra HAMU. ISBN 80-7331-018-X.

HOLAS, M. *Úvod do psychologie hudby: hudební diagnostika: pro posluchače fakulty pedagogiky a hudební fakulty AMU*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990.

HOLAS, M. *Psychologie hudby v profesionální hudební výchově*. 2. vyd. V Praze: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2013. ISBN 978-80-7331-262-6.

KINDERSLEY, D. *Hudba: kompletní obrazové dějiny*. Přeložil Wanda DOBROVSKÁ. Praha: Knížní klub, 2014. ISBN 978-80-242-4652-9.

KUBECOVÁ, M.; PEHELOVÁ, M.; SLAVÍKOVÁ, M. a kol. *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Praha: Raabe, 2017. Rozvíjíme dítě v jednotlivých oblastech předškolního vzdělávání. ISBN 978-80-7496-332-2.

LIŠKOVÁ, M. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. ISBN 978-80-87553-65-7

NAKONEČNÝ, M. *Obecná psychologie*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2015. ISBN 978-80-7387-929-7.

POWELL, J. *Jak funguje hudba: průvodce posluchače vědou a psychologii krásných zvuků*. Praha: Dokořán, 2012. Aliter (Dokořán). ISBN 978-80-7363-400-1.

RENDLOVÁ, H. *Šimon půjde do školy: program všestranného rozvoje předškolního dítěte*. Praha: Portál, 1995. Kurikulum předškolní výchovy. ISBN 80-7178-046-4.

SEDLÁK, F. *Úvod do psychologie hudby*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986.

ŠIMANOVSKÝ, Z. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi: [soubor cvičení a hudebně-terapeutických činností pro děti i dospělé]*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-264-5.

TICHÁ, A.; RAKOVÁ, M. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0629-3.

VYDROVÁ, J. *Rady ke zpívání, aneb, Co může zpěvákům poradit odborný lékař*. Praha: Práh, 2009. ISBN 978-80-7252-252-1.

VYSLOUŽIL, J. *Hudební slovník pro každého*. Vizovice: Lípa, 1995. Edice populárně-naučné literatury. ISBN 80-901199-0-5.

ZEZULA, J.; JANOVSÁ, O. a kol. *Hudební výchova v mateřské škole*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. ISBN 14-542-87

Internetové zdroje

ALZA HRAČIČKY [online], © 1994 - 2018 Alza.cz a.s. [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<https://www.alza.cz>>

APOLLO STORE, 2018 [online] Copyright © 2018 Apollo store a.s. [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<http://www.apollostore.cz/>>

ČESKÁ ORFFOVA SPOLEČNOST, [online] Copyright © Česká Orffova společnost, [cit. 6. 07. 2018]. Dostupné z: <<http://www.orff.cz/>>

HOUDEK HUDEBNÍ NÁSTROJE [online], © Všechna práva vyhrazena, Hudební nástroje - Houdek.cz - hudební nástroje [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<https://www.houdek.cz>>

HUDEBNÍ-DŮM.CZ [online], Copyright © 2010 - 2018 by Hudební dům.cz. [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<https://www.hudebni-dum.cz>>

HUDOBNA VYCHOVA.CZ [online], Copyright © 2016 HudebniVychova.cz [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<http://www.hudobnavychova.sk>>

LAVANDE EVENT AGENCY [online], © Lavande Pronájem, [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<http://lavande-pronajem.cz>>

LÉČIVÉ NÁSTROJE [online], © 2018 created by COFIS CZ, [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<http://www.lecive-nastroje.cz/>>

MAMA LISA 'S. INTERNACIONAL MUSIC & CULTURE [online]. Copyright ©2018 by Lisa Yannucci. All rights reserved. [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<https://www.mamalisa.com>>

NOMILAND [online], 2017 © Nomiland.sk, Magnezitárska 11, 040 13 Košice, [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<https://www.nomiland.sk/>>

PROKAPELU.CZ [online], Copyright © 2010 – 2018 [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<https://www.prokapelu.cz>>

REICHL, J.; VŠETIČKA, M. *Encyklopedie fyziky*. [online]. © 2006 – 2018, [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<http://fyzika.jreichl.com>>

RUČIČKY.CZ KAŽDÝ ÝROBEK JE ORIGINAL [online], 2008-2018 © Golemos s.r.o. [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<http://www.rucicky.cz/>>

SLIDEPLAYER [online], © 2018 SlidePlaer.cz Inc. All rights reserven. [cit. 28. 02. 2018]. Dostupné z: <<http://slideplayer.cz>>

SPARKYS [online], © Sparkys 2014, All rights reserved. © InveoCMS, Inveo.cz s.r.o. [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<https://www.sparkys.cz>>

SUCHÁNKOVÁ, E.: *Provedu vás světem klavíru*, 2016 [online], Praha. Poslední změna 18.03.2018 21:27 [cit. 28. 02. 2018]. Dostupné z: <https://www.evasuchankova.cz>

THOMANN [online], © 1996–2018 Thomann GmbH, [cit. 18. 03. 2018]. Dostupné z: <<https://www.thomann.de>>

WONDERLAND [online], Copyrights @2016 [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<http://www.wonderlandgiocattoli.it>>

ZBOŽÍ.CZ [online], © 1996 – 2018 Seznam.cz, a.s.. [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<https://www.zbozi.cz>>

Přílohy

Seznam příloh:

Příloha I.	Dynamika v notovém zápisu
Příloha II.	Tempo v notovém zápisu
Příloha III.	Délky not
Příloha IV.	Seznam lidových písní vhodných pro zpěv v MŠ
Příloha V.	Druhy not
Příloha VI.	Hudební nástroj agogo
Příloha VII.	Hudební nástroj maracas/ rumba koule
Příloha VIII.	Hudební nástroj bubínek
Příloha IX.	Hudební nástroj činelky na prsty
Příloha X.	Hudební nástroj činelky na ručce
Příloha XI.	Hudební nástroj tamburína
Příloha XII.	Hudební nástroj řehťačka
Příloha XIII.	Hudební nástroj guiro
Příloha XIV.	Hudební nástroj kastaněty
Příloha XV.	Hudební nástroj zvučná dřívka
Příloha XVI.	Hudební nástroj xylofon
Příloha XVII.	Hudební nástroj zvoneček s ručičkou
Příloha XVIII.	Hudební nástroj triangl
Příloha XIX.	Orffovy hudební nástroje
Příloha XX.	Noty a text k písni Máj
Příloha XXI.	Noty a text k písni Pampeliška
Příloha XXII.	Noty a text k písni Zatoulané klubíčko
Příloha XXIII.	Noty a text k písni Kukačka

- Příloha XXIV. Noty a text k písni Přiletěla vrána
- Příloha XXV. Noty a text k písni Malé štěně
- Příloha XXVI. Noty a text k písni Koupil jsem si kozu
- Příloha XXVII. Noty a text k písni Kos, žížala a šnek
- Příloha XXVIII. Noty a text k písni Ježek
- Příloha XXIX. Noty a text k písni Když jsem já k vám
- Příloha č. XXX. Noty a text k písni Žába leze do bezu
- Příloha XXXI. Noty a text k písni Kolo, kolo mlýnský
- Příloha XXXII. Noty a text k písni Krtek
- Příloha XXXIII. Noty a text k písni Skákal pes
- Příloha XXXIV. Noty a text k písni Popěvky
- Příloha XXXV. Noty a text k písni Honza s Frantou
- Příloha XXXVI. Noty a text k písni Pluj, pluj
- Příloha XXXVII. Noty a text k písni Pějme píseň dokola
- Příloha XXXVIII. Noty a text k písni Utíkej, Káčo, utíkej
- Příloha XXXIX. Noty a text k písni Muzikant
- Příloha č. XL. Noty a text k písni Cvrček
- Příloha č. XLI. Noty a text k písni Hlava, ramena, kolena, palce

Příloha I. : Tabulka se zkratkami, které se používají v notovém zápisu

Zdroj: GRIGOVÁ, V. *Všeobecná hudební nauka*. Nový Jičín: Martin Vozar, 2017. ISBN 978-80-906766-0-2.

Zkratka	Italský zápis	Český zápis
pp	Pianissimo	velmi slabě
p	Pianissimo	slabě
mf	Mezzoforte	středně silně
f	Forte	silně
ff	Fortissimo	velmi silně
<	Crescendo	zesilovat
>	Decrescendo	zeslabovat
dim	Diminuendo	zeslabovat

Příloha II. : Tabulka s italským názvoslovím, které se používá v notovém zápisu. Tato slova říkají hudebníkovi, jak rychle má hrát (jaké má použít tempo).

Zdroj: GRIGOVÁ, V. *Všeobecná hudební nauka*. Nový Jičín: Martin Vozar, 2017. ISBN 978-80-906766-0-2.

Zápis v notovém zápisu	Vysvětlení
Adagio	Pomalu
Allegro	Rychle, vesele
Andante	Volně
Presto	Velmi rychle
Prestissimo	Nejrychleji
Allegretto	Velmi pomalu
Moderato	Mírně
Accelerando	Zrychlování
Ritardando	Zpomalení

Příloha III. : Tabulka s názornou ukázkou, na kolik slabik se počítá daná délka jednotlivých not.

Zdroj: SLIDEPLAYER [online], © 2018 SlidePlaer.cz Inc. All rights reserved. [cit. 28. 02. 2018]. Dostupné z: <<http://slideplayer.cz>>

Nota	Slabika
Čtvrt'ová	Tá
Osminové	Ty
Půlová	Tá-á
Celá	Tá-á-á-á

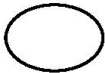
Příloha IV. Seznam lidových písní vhodných pro zpěv v MŠ

Zdroj: LIŠKOVÁ, M. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. ISBN 978-80-87553-65-7

Název písně	Tónový rozsah	Vhodná tónina
	tři tóny	
Houpy, houpy		D
Halí, belí		E, F, D
	čtyři tóny	
Pod naším okýnkem		C
Zlatá brána		C
	pět tónů	
Běží liška k Táboru		D
Cib, cib, cibulka		D
Holka modrooká		A
Já ne, já ne, to ty, to ty		A
Maličká su		E
Nestarej se ženo má		E
Ovčáci, čtveráci		D
Pec nám spadla		C
Skákal pes		C, D
Šel tudy, měl dudy		D

Příloha VI. Druhy not

Zdroj: SUCHÁNKOVÁ, E.: *Provedu vás světem klavíru*, 2016 [online], Praha. Poslední změna 18.03.2018 21:27 [cit. 28. 02. 2018]. Dostupné z: <<https://www.evasuchankova.cz>>

nota celá: král počítáme na 4 doby
raz - dva - tři - čtyř

noty půlové:
dvě princezny   počítáme na dvě doby
raz - dva

noty čtvrtové:
čtyři služky   počítáme po jedné době
čty-ři služ-ky

noty osminové: osm stráží
o-sm strá-ží všu-de strá-že

Příloha VI. : Hudební nástroj agogo

Zdroj: APOLLO STORE, 2018 [online] Copyright © 2018 Apollo store a.s. [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<http://www.apollostore.cz/>>

Příloha VII. : Hudební nástroj maracas

Zdroj: WONDERLAND [online], Copyrights ©2016 [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z:
<<http://www.wonderlandgiocattoli.it>>

Příloha VIII. : Hudební nástroj bubínek

Zdroj: PROKAPELU.CZ [online], Copyright © 2010 – 2018 [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z:
<<https://www.prokapelu.cz>>

Příloha IX. : Hudební nástroj činelky na prsty

Zdroj: HUDOBNA VYCHOVA.CZ [online], Copyright © 2016 HudebniVychova.cz [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<http://www.hudobnavychova.sk>>

Příloha X. : Hudební nástroj činelky na ruce

Zdroj: NOMILAND [online], 2017 © Nomiland.sk, Magnezitárska 11, 040 13 Košice, [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<https://www.nomiland.sk>>

Příloha XI. : Hudební nástroj tamburína

Zdroj: LÉČIVÉ NÁSTROJE [online], © 2018 created by COFIS CZ, [cit. 18. 02. 2018].

Dostupné z: <<http://www.lecive-nastroje.cz>>

Příloha XII. : Hudební nástroj řehačka

Zdroj: LAVANDE EVEN AGENCY [online], © Lavande Pronájem, [cit. 18. 02. 2018].

Dostupné z: <<http://lavande-pronajem.cz>>

Příloha XIII. : Hudební nástroj guiro

Zdroj: THOMANN [online], © 1996–2018 Thomann GmbH, [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: <<https://www.thomann.de>>

Příloha XIV. : Hudební nástroj kastaněty

Zdroj: HUDEBNÍ-DŮM.CZ [online], Copyright © 2010 - 2018 by Hudební dům.cz. [cit. 18.02.2018]. Dostupné z: <<https://www.hudebni-dum.cz>>

Příloha XV. : Hudební nástroj zvučná dřívka

Zdroj: ZBOŽÍ.CZ [online], © 1996 – 2018 Seznam.cz, a.s.. [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<https://www.zbozi.cz>>

Příloha XVI. : Hudební nástroj xylofon

Zdroj: ALZA HRAČIČKY [online], © 1994 - 2018 Alza.cz a.s. [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<https://www.alza.cz>>

Příloha XVII. : Hudební nástroj zvoneček na ruce

Zdroj: RUČIČKY.CZ KAŽDÝ VÝROBEK JE ORIGINAL [online], 2008-2018 © Golemos s.r.o. [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<http://www.rucicky.cz>>

Příloha XVIII. : Hudební nástroj triangel

Zdroj: SPARKYS [online], © Sparkys 2014, All rights reserved. © InveoCMS, Inveo.cz s.r.o. [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<https://www.sparkys.cz>>

Příloha XIX. : Orffovy hudební nástroje

Zdroj: HOUDEK HUDEBNÍ NÁSTROJE [online], © Všechna práva vyhrazena, Hudební nástroje - Houdek.cz - hudební nástroje [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<https://www.houdek.cz>>

Příloha XX. : Noty a text k písni Máj

Zdroj: TICHÁ, A.; RAKOVÁ, M. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let.*

Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0629-3.

Máj

1. Máj, máj, máj, na housličky hraj.
Každý ptáček hnízdo staví,
černý, modrý, popelavý,
je jich plný háj, je jich plný háj.

2. Hej, hej, hej, hřej, sluníčko, hřej!
Mušky budou tancovati,
komár bude také hráti,
roháč vedle něj.

3. Brum, brum, brum, to je shon a šum!
Kdo má nerad hudbu muší,
ať si zacpe obě uši,
ať si zavře dům.

4. Čik, čik, čik! Co to za povyk?
To ta vlaštovička milá
s jarem se k nám navrátila,
vrabci strhli křik.

5. Tluk, tluk, tluk, slyš křepelku z luk!
Na noc k lesům letí vrána,
písnička je dozpívána
a teď ani muk!

TEXT JOSEF VÁCLAV SLÁDEK • HUDBA MILENA RAKOVÁ

Máj, máj, máj, na hous - lič - ky hraj.
Kaž - dý ptá - ček hníz - do sta - ví, čer - ný, mod - rý, po - pe - la - vý,
je jich pl - ný háj, je jich pl - ný háj.

Příloha XXI. : Noty a text k písni Pampeliška

Zdroj: TICHÁ, A.; RAKOVÁ, M. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let.*

Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0629-3.

TEXT A HUDBA MILENA RAKOVÁ

Pampeliška

Na za - hrád-ce pod jab - lo - ní ros - te
žlu - tá ky - tič - ka, kaž - dý den se
zrá - na dí - vá do zla - té - ho slu - níč - ka.

1. Na zahrádce pod jabloní
roste žlutá kytička,
každý den se zrána dívá
do zlatého sluníčka.

2. Pampeliška, milé děti,
zrovna tak se jmenuje,
s motýlky a včeličkami
celičký den tancuje.

3. A když večer do červánků
uléhá i sluníčko,
skloň si hlavu, pampeliško,
odpočiň si maličko.

Příloha XXII. : Noty a text k písni Zatoulané klubičko

Zdroj: TICHÁ, A.; RAKOVÁ, M. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let.*

Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0629-3.

TEXT A HUDBA MILENA RAKOVÁ

Zatoulané klubičko

The musical score is written in G major (one sharp) and 2/4 time. It consists of seven staves of music with lyrics underneath. The lyrics are: 'Za - mo - ta - né klu - bič - ko / chtě - lo vi - dět slu - nič - ko, tou - la - lo se za - hra - / dou, co když ho tam ne - na - jdou? / Na - štěs - tí tu má - me ko - tě, ko - tě, / Klu - bič - ko to ješ - tě ne - ví, ne - ví, / co zná kaž - dou dí - ru v plo - tě, / kdo ho po - za - hrád - ce ho - ní. / Když se na - jdou do se - tmě - ní, / o - ba če - ká po - hla - ze - ní.' The score includes various musical notations such as clefs, notes, rests, and dynamic markings like 'rit.', 'A', and 'D'. There are also guitar chord symbols (D, G, fis, h, e) and a double bar line with repeat dots. A note at the end of the second line says 'Následuje 2. sloka.'

1. Zamotané klubičko
chtělo vidět sluníčko,
toulalo se zahradou,
co když ho tam nenajdou?
Naštěstí tu máme kotě,
co zná každou díru v plotě.
Klubičko to ještě neví,
kdo ho po zahrádce honí.

2. Motalo se dál a dál,
člověk by se nenadál,
že z něj zbude maličká
chundelatá kulička.
Naštěstí tu máme kotě,
co zná každou díru v plotě.
Když se najdou do setmění,
oba čeká pohlazení.

Příloha XXIII. : Noty a text k písni Kukačka

Zdroj: TICHÁ, A.; RAKOVÁ, M. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let.*

Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0629-3.

Kukačka

TEXT LIDOVÝ • HUDBA MILENA RAKOVÁ

D
Ku - kač - ka na du - bu vo - la - la na

Ku - bu: Ku - ku, ku - ku, ku - ku,

3 A
i ty je - den klu - ku. Já jsem ptá - ček

D
z du - bu, mám špi - ča - tou hu - bu,

D A D
pu - du a vy - klu - bu Ku - bu z du - bu.

1. Kukačka na dubu
volala na Kubu:
Kuku, kuku, kuku,
i ty jeden kluku!

2. Já jsem ptáček z dubu,
mám špičatou hubu,
puđu a vyklubu
Kubu z dubu.

3. Vylezl jsem na buk,
stoupl jsem si na suk:
suk prásk - já bác,
kos frr - gatě škrr,
zbrusu nové, manšestrové.

Příloha XXIV.: Noty a text k písni Přiletěla vrána

Zdroj: TICHÁ, A.; RAKOVÁ, M. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let.*

Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0629-3.

Přiletěla vrána

TEXT LIDOVÝ • HUDBA MILENA RAKOVÁ

Při - le - tě - la vrá - na, sed - la na tr - ní,
při - le - tě - la dru - há, sed - la ve - dle ní.
A ta tře - tí na špič - ku, za - zpí - va - la pís - nič - ku,
och, můj zla - tej z nej - mi - lej - ších Pe - píč - ku.

Příloha XXV. : Noty a text k písni Malé štěně

Zdroj: TICHÁ, A.; RAKOVÁ, M. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let.*

Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0629-3.

Malé štěně

TEXT A HUDBA MILENA RAKOVÁ

Pro-běh - lo se ma - lé ště - ně po tra - vič - ce
po strá - ni, za - kop - lo o pam - pe - liš - ku,
to - vám by - lo ště - ká - ní!

1. Proběhlo se malé štěně
po travičce po stráni,
zakoplo o pampelišku,
to vám bylo štěkání!

2. Myška z díry vykukuje
a svolává myšata,
podívejte, milé děti,
co dokážou štěňata.

3. Krtek, ten se jenom směje,
za břicho se popadá,
co to štěně vyvádělo,
skulilo se na záda.

4. Nedivte se, kamarádi,
olizuje tlapičku,
pro mě je tu všechno nové,
vždyť jsem tu jen chvíličku.

5. Celý den se naběhalo
naše malé štěňátko,
pokukuje po hvězdičkách,
asi usne zakrátko.

Příloha XXVI. : Noty a text k písni Koupil jsem si kozu

Zdroj: TICHÁ, A.; RAKOVÁ, M. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let.*
Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0629-3.

Koupil jsem si kozu

1. Koupil jsem si kozu
od jednoho ševce.
Sakramentská koza,
ona dojit nechce!
Hopsa, hopsa, hopsasa,
nemá koza ocasa,
jenom taký drobínek,
co přikryje komínek.

2. Pásl jsem ji jednou
na pasece v lese,
sakramentská koza,
ocas vzhůru nese!
Hopsa, hopsa, hopsasa,
nemá koza ocasa,
jenom taký drobínek,
co přikryje komínek.

D A D
Kou-pil jsem si ko-zu od jed-no-ho šev-ce.

A D
Sak-ra-ment-ská ko-za, o-na do-jit ne-chce.

A D A D
Hop-sa, hop-sa, hop-sa-sa, ne-má ko-za o-ca-sa,

G D G A D
je-nom ta-ký dro-bí-nek, co při-kry-je ko-mí - nek.

Příloha XXVII. : Noty a text k písni Kos, žížala a šnek

Zdroj: TICHÁ, A.; RAKOVÁ, M. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let.*

Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0629-3.

Kos, žížala a šnek

1. Proč má kos žlutý nos
a proč černý kabátek?
To ví přece každé dítě,
že mu tma půjčila nitě,
ale pro ten nos
musel dojít bos.

2. A proč se žížala
neodráží nohama?
To ví každý neposeďa,
že žížala nohy nemá,
leze po bříšku,
koukej, Vojtíšku.

3. Proč ten šnek na zádech
nosí divný raneček?
Vždyť je to, ty popleto,
přece jeho dům.
A když zaprší,
růžky vystrčí.

TEXT A HUDBA MILENA RAKOVÁ

Rytmicky, živě

Proč má kos žlu - tý nos a proč čer - ný
ka - bá - tek? To ví pře - ce kaž - dé dí - tě,
že mu tma půj - či - la ni - tě, a - le pro ten
nos mu - sel do - jít bos.
A proč se ží - ža - la ne - od - rá - ží
no - ha - ma? To ví kaž - dý ne - po - se - da,
že ži - ža - la no - hy ne - má. Le - ze po bříš -

ku, kou - kej, Voj - tiš - ku!
Proč ten šnek na zá - dech no - sí div - ný
ra - ne - ček? Vždyť je to, ty po - ple - to,
pře - ce je - ho dům, a když za - pr -
ší, růž - ky vy - str - čí.

Příloha XXVIII. : Noty a text k písni Ježek

Zdroj: TICHÁ, A.; RAKOVÁ, M. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let.*

Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0629-3.

JEŽEK

Hudba: Pavel Jurkovič
Text: J. V. Svoboda

Zná - te pře - ce jež - ky, jež - ci cho - dí
pěš - ky. A - si do - ma za - po - mně - li
svo - je ko - lo - běž - ky.

Jó, na všechny ježky (dup, dup), přišel život těžký (dup, dup),
ani skákat neumějí, jako skáčou blešky (dup, dup).

Příloha XXIX. : Noty a text k písni Když jsem já k vám

Zdroj: TICHÁ, A.; RAKOVÁ, M. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let.*

Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0629-3.

KDYŽ JSEM JÁ K VÁM

lidová

Když jsem já k vám cho - dí - vá - val, tra - la - la - la - la - la, la - la - la - la - la - la.
pej - sek na mě ště - cá - vá - val, tra - la - la - la - la - la, la.
Já mu há - zel z kap - sy kůr - ky, tra - la - la - la - la - la, la - la - la - la - la - la.
pust' mě pej - sku do ko - můr - ky, tra - la - la - la - la - la, la.

Příloha XXX. : Noty a text k písni Žába leze do bezu

Zdroj: TICHÁ, Alena; RAKOVÁ, M. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let.* Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0629-3.

ŽÁBA LEZE DO BEZU

Hudba: Hanuš Bartoň

lidová

Žá - ba le - ze do be - zu, já tam za ní po - le - zu,
ku - dy o - na tu - dy já, až ji chyt - nu, bu - de má.

The image shows two staves of musical notation in 2/4 time. The first staff has a treble clef and a key signature of one flat (F major/D minor). The melody is written on a single line. Above the notes are the chords C, F, and C. The lyrics are written below the notes. The second staff also has a treble clef and the same key signature. The melody continues on a single line. Above the notes are the chords G7, F, C, G7, and C. The lyrics continue below the notes.

Příloha XXXI. : Noty a text k písni Kolo, kolo mlýnský

Zdroj: Mama Lisa's World. International Music & Culture [online]. Copyright ©2018 by Lisa Yannucci. All rights reserved. [cit. 18. 02. 2018]. Dostupné z: <<https://www.mamalisa.com>>

WWW.MAMALISA.COM

KOLO KOLO MLÝNSKÝ

Ko - lo, ko - lo mlýn - ský za cty - ri čty - ři Ko - lo se - nám
po - lá - ma - lo, mno - ho ško - dy na - dě - la - lo, u - dě - la - lo, bác! !

The image shows two systems of musical notation in 4/4 time. Each system consists of a grand staff with a treble clef and a bass clef. The melody is written on the treble clef staff. The lyrics are written below the notes. The first system has five measures of music. The second system has five measures of music, ending with a double bar line.

WWW.MAMALISA.COM

Příloha XXXII. : Noty a text k písni Krtek

Zdroj: TICHÁ, A.; RAKOVÁ, M. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let.*

Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0629-3.

Krtek TEXT A HUDBA MILENA RAKOVÁ

Kde - pak kr - tek v zi - mě ži - je, Tleskání, dřívka...
ne - sáň - ku - je, ne - ly - žu - je! Tleskání...
Kdo to, dě - ti, kdo to ví, kdo nám na to
od - po - ví? Za - le - zl si
do ze - mě, Tleskání... ptáč - ko - vé, vzbud' - te
mě, Tleskání... až vy - svít - ne slu - níč - ko,
vy - le - zu ven, A - nič - ko.

1. Kdepak krtek v zimě žije,
nesáňkuje, nelyžuje!
Kdo to děti, kdo to ví,
kdo nám na to odpoví?

2. Zalezl si do země,
ptáčekové, vzbudte mě,
až vysvitne sluníčko,
vylezu ven, Aničko.

Příloha XXXIII. : Noty a text k písni Skákal pes

Zdroj: D'ANDREA, F. *Rozvíjíme hudební vnímání a vyjadřování: hry a cvičení pro děti od 5 do 10 let.* Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-232-7.

Skákal pes

SKÁ-KAL PES PŘES O - VES PŘES ZE - LE-NOU LOU - KU,
ŠEL ZA NIM MYS-LI - VEC PÉ-RO NA KLO - BOU - KU.

Příloha XXXIV. : Noty a text k písni Popěvky

Zdroj: RENDLOVÁ, H. *Šimon půjde do školy: program všestranného rozvoje předškolního dítěte.* Praha: Portál, 1995. Kurikulum předškolní výchovy. ISBN 80-7178-046-4.

Popěvky

Živé
C Dmi G C
Típ, típ, típ, vra - bec vra - bce štíp!

C G G C
Po - pra - li se na ke - ři - čku, vy - trh - li si po pe - ři - čku,

C A7 Dmi G7 C
típ, típ, típ, vra - bec vra - bce štíp!

1. **Mú, mú, mú,**
kráva chce domů.
Netěší ji tráva sladká,
vzpomněla si na telátka,
Mú, mú, mú,
kráva chce domů.

2. **Cvrk, cvrk, cvrk,**
cvrčka bolí krk.
Cvrčí cvrček, cvrčí cvrček,
až ho bolí celý krček,
cvrk, cvrk, cvrk,
cvrčka bolí krk.

5. **Haf, haf, haf,**
pejsek už je zdrav.
Jen když někdy hafan štěkne,
ještě se tak trochu lekne,
haf, haf, haf,
pejsek už je zdrav.

6. **Mek, mek, mek,**
kdo by to byl řek!
Vyběhla si koza z vrátek
a hned zrovna na salátek!
Mek, mek, mek,
kdo by to byl řek!

Příloha XXXV. : Noty a text k písni Honza s Frantou

Zdroj: ŠIMANOVSKÝ, Z. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi: [soubor cvičení a hudebně-terapeutických činností pro děti i dospělé]*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-264-5.

Honza s Frantou

Živě *p* *f*

1. G 2. 3.

Hon - za s Fran - tou há - da - li se o če - pi - ce.

Příloha XXXVI. : Noty a text k písni Pluj, pluj

Zdroj: ŠIMANOVSKÝ, Z. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi: [soubor cvičení a hudebně-terapeutických činností pro děti i dospělé]*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-264-5.

Pluj, pluj

Volně

1. C 2. 3. 4. Kánon

Pluj, pluj, lod' - ko, pluj, jak je krá - sný den,
ve - se - le, ve - se - le, ve - se - le, ve - se - le, ži - vot je jak sen.

Příloha XXXVII. : Noty a text k písni Pějme píseň dokola

Zdroj: ŠIMANOVSKÝ, Z. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi: [soubor cvičení a hudebně-terapeutických činností pro děti i dospělé]*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-264-5.

Pějme píseň dokola

V tempu polky Česká

Pěj-me pí-seň do-ko-la o-ko-lo sto-la, la, la,
pěj-me pí-seň do-ko-la o-ko-lo sto-la.
Ko-mu pí-seň schá-zí, za-pla-tí dva má-zy,
pěj-me pí-seň do-ko-la o-ko-lo sto-la, la, la.

Příloha XXXVIII. : Noty a text k písni Utíkej Káčo, utíkej

Zdroj: RENDLOVÁ, H. *Šimon půjde do školy: program všestranného rozvoje předškolního dítěte*. Praha: Portál, 1995. Kurikulum předškolní výchovy. ISBN 80-7178-046-4.

Utíkej, Káčo, utíkej.

Vesele

U - tí - kej Ká - čo u - tí - kej, u - tí - kej.
ho - ní tě ko - cour di - vo - kej, di - vo - kej.
ho - ní tě ko - cour di - vo - kej.

2. Káča utíká co může, co může,
kocour ji chytit nemůže, nemůže,
kocour ji chytit nemůže.

Příloha XXXIX. : Noty a text k písni Muzikant

Zdroj: RENDLOVÁ, H. *Šimon půjde do školy: program všestranného rozvoje předškolního dítěte*. Praha: Portál, 1995. Kurikulum předškolní výchovy. ISBN 80-7178-046-4.

Muzikant

Volně

Kdy - bych já měl ba - su, žil bych ja - ko král,
od čas - né - ho rá - na na ba - su bych hrál:
brum, brum, brum, brum, brum, brum, ta - dy da - dy dá,
co ta ba - sa bru - čí, co si po - ví - dá?

2. *Kdybych já měl buben, já bych bubnoval, že by na mne každý ve vsi huboval. Buma, buma, buma, buma, buma, bum, bubeník hrá sobě i všem sousedům.*
4. *Kdybych já měl trubku tákhle velikou, všechny bych vás těšil pěknou muzikou: tradá, tradá, tradá, tramta ratatá, proskočte se, děti, jako kůzlata!*
5. *Že já nemám trubku ani bubínek, jenom jsem si utrh z keře lupínek. A když kráčím lesem, nic si nestýskám: já si na lupínek taky zapískám.*

Příloha XL. : Noty a text k písni Cvrček

Zdroj: RENDLOVÁ, H. *Šimon půjde do školy: program všestranného rozvoje předškolního dítěte*. Praha: Portál, 1995. Kurikulum předškolní výchovy. ISBN 80-7178-046-4.

Cvrček

Volně

Pra - ví cvr - ček cvrč - ku, že ho ho - lí v krč - ku.
Tě - ší cvr - ček cvrč - ka; vez - mi si kus brč - ka
a tím brč - kem, cvrč - ku, za - lech - tej se v krč - ku.
cvr - ky, cvr - ky, cvrk, cvrk, u - zdra - víš si krk. krk!

Příloha XLI. : Noty a text k písni Hlava, ramena, kolena, palce

Zdroj: ŠIMANOVSKÝ, Z. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi: [soubor cvičení a hudebně-terapeutických činností pro děti i dospělé]*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-264-5.

Hlava, ramena, kolena, palce (Jaká by to hanba byla)

V polkovém rytmu

Hla - va, ra - me - na, ko - le - na, pal - ce,
ko - le - na, pal - ce, ko - le - na, pal - ce,
hla - va, ra - me - na, ko - le - na, pal - ce,
če - lo, u - ší, ú - sta, nos.

Abstrakt

FILIPOVÁ, I. *Rozvoj hudebního citění u dětí v MŠ pomocí vybraných hudebních aktivit*. České Budějovice 2018. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce Mgr. Karel Ochozka.

Klíčová slova: hudební aktivity, rytmus, mateřská škola, píseň

Práce se zabývá rozvojem hudebního citění u dětí v mateřských školách pomocí vybraných hudebních aktivit. Obsahem této bakalářské práce je vytvoření stručného a obecného přehledu hudebních aktivit pro děti předškolního věku. Tato práce má pouze teoretickou část a je zde popsána obecná rovina hudby a co to hudba je. Dále je zde kapitola, která se stručně věnuje hudebnímu vývoji dětí podle Holase. Velká část této práce je věnována konkrétním hudebním aktivitám, konkrétním hudebním nástrojům a konkrétním písním. Práce je doplněna o notové a textové zápisy písní. Jsou zde popsány některé aktivity, které nejsou příliš známé a je možné je využít při práci s dětmi v mateřských školách.

Abstract

The Development of kindergarten children's feeling of music using selected music activities

Key words: music activities, rhythm, kindergarten, song

The thesis deals with the development of pre-school children's musical feeling using specific and particular music activities. The aim of this bachelor thesis is to create a brief and general overview of music activities for pre-school children. It has only a theoretical part explaining what music is and describes its principles. However, there is also a chapter devoted to a musical development of children according to Mr Holas. The major part describes specific musical activities, instruments and songs. Musical and text notations of songs are included. Moreover, there are also described some activities which can be used for working with children in kindergartens. Some of these activities are not so much well-known.